

PeRSBeRicht

KRANteNbericht

Een onderzoek naar de verschillen in de bewerking
van een persbericht naar een krantenbericht
op inhoud, modaliteit en opbouw

Masterthesis

Mirte Smudde

0420808

Augustus 2009

Master Communicatiestudies

Faculteit Geesteswetenschappen

Begeleider: Dhr. Dr. H.L.W. Pander Maat

2^e begeleider: Dhr. Dr. F. Jansen

Universiteit Utrecht

Dankwoord

Voor u ligt de masterthesis die ik heb geschreven tijdens mijn afstuderen. Bij de totstandkoming van deze scriptie hebben veel mensen een belangrijke rol gespeeld die ik graag via deze weg wil bedanken.

In eerste instantie wil ik Henk Pander Maat bedanken voor zijn begeleiding tijdens de onderzoeksperiode. Zijn inzet en kennis waren inspirerend tijdens het uitvoeren van het onderzoek.

Mijn tweede begeleider Frank Jansen wil ik bedanken voor zijn bruikbare feedback.

Daarnaast wil ik Laura Smudde bedanken voor het helpen invoeren van de cijfers en tabellen tijdens de analyses.

Bij het perfectioneren van de scriptie heb ik veel steun gehad aan een tweetal mensen. Hier wil ik Hans Smudde en Birgit van der Poel bedanken voor het lezen van een versie. Door hun adviezen en waardevolle commentaar is de scriptie geworden zoals deze nu is.

Ten slotte wil ik Martin Heldoorn, mijn familie en vrienden bedanken voor al hun steun en begrip tijdens het afstuderen.

Bedankt!

Mirte Smudde

Wijk bij Duurstede, augustus 2009

Abstract

In dit onderzoek is de bewerking van persberichten met het onderwerp reorganisaties naar krantenberichten onderzocht. Hierbij is gekeken naar de inhoud, de modaliteit¹ en de opbouw van pers- en krantenberichten.

Bij de persvoorlichting van een bedrijf gaat het in eerste instantie om het onder de aandacht brengen van de naam van het bedrijf en vervolgens om de aandacht te krijgen van het publiek. De persvoorlichter heeft tot taak om nieuwswaardige verhalen te schrijven om op die manier de belangstelling van de pers te verkrijgen en het publiek te informeren over de stand van zaken. Vervolgens stuurt de persvoorlichter het persbericht naar de journalist. Wanneer de journalist het persbericht gaat bewerken tot een krantenbericht doet hij dit door de informatie op een begrijpelijke, neutrale en objectieve manier weer te geven. De positieve informatie uit de persberichten wordt zo veel mogelijk veranderd in neutrale informatie om de lezer zo objectief mogelijk nieuws te geven.

Om de genreverschillen tussen pers- en krantenberichten te kunnen onderzoeken, is een corpus van 43 berichtparen opgesteld. Deze berichtparen bestaan uit een persbericht van een organisatie en een bijbehorend krantenbericht. Er zijn drie analysesystemen ontwikkeld om systematisch te kijken naar de verandering van inhoud, modaliteit en bron.

Uit dit onderzoek blijkt dat de persberichten voornamelijk bestaan uit een toelichting op het proces, het doel en het resultaat van de reorganisatie en dat de journalist zich in krantenberichten richt op achtergrondinformatie en financiële informatie van de reorganisatie. Verder zijn persberichten veel positiever dan krantenberichten en krantenberichten veel neutraler en negatiever dan persberichten. Daarnaast blijkt dat één derde van de informatie uit het persbericht overgenomen wordt in het krantenbericht en dat de rest van de informatie door de journalist wordt toegevoegd door middel van eigen tekst, via bedrijfsbronnen of bronnen van derden.

Concluderend kan gezegd worden dat de journalist de inhoud en modaliteit in het krantenbericht aanpast om het nieuws op een complete, objectieve en neutrale manier in beeld te brengen.

¹ Onder het begrip modaliteit wordt in onderzoek alle niet-feitelijke uitingen verstaan. Modaliteit drukt de verhouding uit tussen de beschrijving en de werkelijkheid, bijvoorbeeld het oordeel van de spreker ten opzichte van de waarschijnlijkheid, mogelijkheid en wenselijkheid van de inhoud van de uiting.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Theoretisch kader	7
§ 1.1 De functie van het persbericht	7
§ 1.2 Opbouw van een bedrijfspersbericht	8
§ 1.3 De functie van het krantenbericht	11
§ 1.4 Opbouw van een krantenbericht	13
§ 1.5 Relatie opbouw bedrijfspersbericht en krantenbericht	15
§ 1.6 Genreconflicten	16
§ 1.7 Onderzoek Meeuwssen en Veerman	21
§ 1.8 Aanleiding en relevantie	25
§ 1.9 Onderzoeksvraag	25
§1.10 Verwachtingen	26
2. Onderzoeksopzet	28
§ 2.1 Het corpus	28
§ 2.2 Coderingssystemen	31
§ 2.3 Voorbeeldanalyse	41
3. Resultaten	44
§ 3.1 Globale verschillen	44
§ 3.2 Inhoudscategorieën	47
§ 3.3 Modaliteitcategorieën	49
§ 3.4 Relatieve positie	51
§ 3.5 Herkomst van informatie	53
§ 3.6 Resultaten lead	55
4. Conclusie	59
5. Discussie	61
Literatuur	63
Bijlagen	64

Inleiding

In deze tijden van recessie wil een organisatie goed voor de dag komen en dan vooral wanneer er een reorganisatie voor de deur staat of wanneer er één aan de gang is. Als er gereorganiseerd wordt, wil de persvoorlichter van de organisatie het nieuws op een positieve manier naar buiten brengen.

De persvoorlichter doet dit door middel van een persbericht. Maar waar begint hij, welke punten moeten erin staan en welk nieuws vindt hij het belangrijkste? Allemaal afwegingen die gemaakt worden. Dan wordt het persbericht naar de journalist gestuurd, maar hoe leest hij het bericht? Wat vindt een journalist het belangrijkste nieuws en wat neemt hij over van het persbericht?

In deze scriptie wordt verslag gedaan van een onderzoek naar persberichten die als onderwerp reorganisatie hebben. Er is gekeken in hoeverre persberichten verschillen van krantenberichten op inhoud en opbouw.

Hieronder in illustratie 0.1 zijn een persbericht en twee krantenberichten weergegeven. Het persbericht heeft als titel 'Operationeel plan Wegener Dagbladen Groep bekendgemaakt'. De krantenberichten echter hebben hele andere titels: 'Wegener gaat bij kranten ruim 300 banen schrappen' en '327 banen weg bij Wegener'.

In het persbericht wordt de nadruk gelegd op het operationeel plan dat Wegener bekend heeft gemaakt. Het plan bestaat uit een herstructurering waarbij de organisatie opnieuw ingericht wordt. In de krantenberichten ligt de nadruk op de ruim driehonderd banen die geschrapt worden als gevolg van hetzelfde operationeel plan. Hier zit een duidelijk verschil tussen hoe de persvoorlichter van een bedrijf het nieuws van een reorganisatie naar buiten wil brengen en het nieuws dat de journalist belangrijk vindt in zijn stuk. Maar waar ligt dat nu aan? In dit onderzoek wordt er gekeken naar de inhoudelijke en structurele verandering van een persbericht naar een krantenbericht.

PERSBERICHT: Operationeel plan Wegener Dagbladen Groep bekendgemaakt

Zoals gemeld op 25 januari jl. is in de afgelopen maanden het plan van aanpak uitgewerkt omtrent de gefaseerde overgang naar het compacte tabloidformaat in een gestandaardiseerde formule en herinrichting van de organisatie van de Wegener Dagbladen Groep. (...) Uitgangspunt bij de gestandaardiseerde formule blijft de regionale focus en structuur van de bestaande zeven dagbladtitels, elk met een eigen identiteit en onder verantwoordelijkheid van een eigen hoofdredactie. Het plan voor de herstructurering - inclusief een uitwerking van personele consequenties op hoofdlijnen - is thans gereed. De herinrichting van de organisatie van de dagbladen zal leiden tot een reductie van 327 arbeidsplaatsen, waarvan 154 ter redactie, 115 in de commerciële sector en 58 overig personeel.

KRANTENBERICHT 1: Wegener gaat bij kranten ruim 300 banen schrappen

AMSTERDAM – Bij de dagbladen van Wegener moeten ruim driehonderd banen verdwijnen. Het concern wil euro 25 mln bezuinigen, zo heeft het uitgeefconcern uit Apeldoorn woensdag laten weten. De redacties van de kranten zijn woensdagmiddag ingelicht. Ongeveer de helft (154) van de banen die verdwijnen, betreft journalistieke functies, 115 banen in commerciële sector worden opgeheven en 58 overige functies.

KRANTENBERICHT 2: 327 banen weg bij Wegener

APELDOORN - Bij de zeven regionale dagbladen van Wegener verdwijnen 327 banen. De uitgever denkt hierdoor circa EUR 25 miljoen op jaarbasis te kunnen besparen. De reorganisatie komt niet als een verrassing.

1. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader van dit onderzoek geschetst aan de hand van eerdere onderzoeken en literatuur. Als eerste komt het tekstgenre persbericht aan bod waarbij nader wordt ingegaan op de opbouw van persberichten. Daarna volgt het tekstgenre krantenbericht met een toelichting op de opbouw van dit genre. Vervolgens worden de genreconflicten tussen pers- en krantenberichten weergegeven. Deze vergelijking mondt uit in het onderzoek van Meeuwsen en Veerman (2006) over de overname van negatieve informatie uit persberichten. Aan het eind van het hoofdstuk zijn de onderzoeksvraag en deelvragen opgesteld en worden verwachtingen uitgesproken.

§ 1.1 De functie van het persbericht

Als er organisatieveranderingen zijn in een bedrijf, zoals een reorganisatie waarbij banen geschrapt moeten worden, wordt de persvoorlichter gevraagd om hier een persbericht over te schrijven. Het persbericht wordt gebruikt om de pers te informeren over deze nieuwe stand van zaken.

Bij de persvoorlichting van een bedrijf gaat het in eerste instantie om het onder de aandacht brengen van de naam van het bedrijf en vervolgens om de aandacht te krijgen van het publiek (Cutlip e.a., 1999). De persvoorlichter heeft tot taak om nieuwswaardige verhalen te schrijven om op die manier de belangstelling van de pers te verkrijgen en het publiek te informeren over de stand van zaken. Naast de persvoorlichting om naamsbekendheid te verkrijgen, is er crisiscommunicatie om de naam van het bedrijf hoog te houden. De essentie van crisiscommunicatie is dat er snel wordt opgemerkt wanneer er problemen zijn die impact kunnen hebben op de organisatie. Hierbij wordt dan een strategie ontwikkeld om de gevolgen te verzachten en binnen de perken te houden (Cutlip e.a., 1999). Het is de bedoeling dat de organisatie zich hierin actief opstelt om snel te kunnen anticiperen op de zaken die invloed kunnen hebben op het publiek. Wanneer er geruchten gaan dat er banen op de tocht staan, moet de persvoorlichter dit oppakken. Op deze manier kan hij proberen om de publieke ongerustheid over onder andere het sluiten van vestigingen en het aantal banen dat daarbij geschrapt wordt voor te zijn.

Wanneer er een persbericht geschreven moet worden over een gebeurtenis die negatieve gevolgen kan hebben, wil de organisatie zichzelf zo positief mogelijk profileren. Volgens Meeuwsen en Veerman (2006) doen persvoorlichters dit niet door de positieve informatie aan te dikken, maar door de negatieve informatie te verbloemen. Op deze manier wordt het nieuws niet positiever, maar wordt er minder nadruk gelegd op het slechte nieuws, omdat er verzachtend nieuws omheen staat. Op deze manier wordt het bericht wat neutraler en wil de persvoorlichter er voor zorgen dat de journalist het slechte nieuws ook op deze manier aan zijn lezer brengt.

Goed nieuws echter is geen nieuws, wordt vaak gezegd. Volgens Kussendrager e.a. (1997) wordt er door journalisten veel aandacht besteed aan incidenten, schandalen, rampen en negatieve berichten en veel te weinig aan goed nieuws en positieve ontwikkelingen in de samenleving. Slecht nieuws heeft een grotere kans de krant te halen dan goed nieuws, omdat het meestal onverwacht is, eenduidig te interpreteren en overeenkomt met verwachtingen over de toestand in de wereld (Hoeken, 1997).

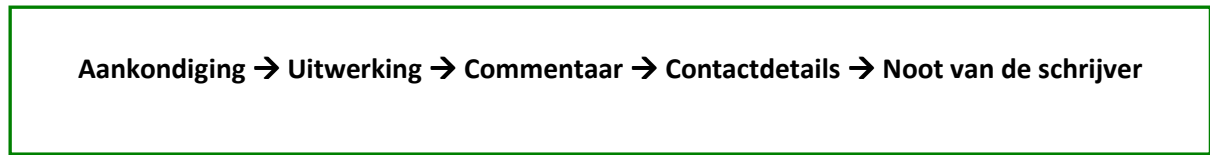
Persberichten worden niet zomaar geschreven. In de meeste gevallen worden zij geschreven met een bepaald doel. McLaren en Gurău (2005) hebben in hun onderzoek over persberichten van de Britse biotechnologische sector deze doelen van persberichten omschreven. Zij onderscheiden een aantal intenties van persberichten. Ten eerste is er het presenteren van het nieuws over een organisatie. Op deze manier wordt er informatie over de organisatie aan het publiek gegeven. Het tweede doel is om de organisatie zo goed mogelijk voor de dag te laten komen. Het derde en laatste doel is het representeren van de zienswijze van de organisatie. Deze doelen kunnen ook gebruikt worden bij andere bedrijven, omdat ze vrij algemeen en daarmee op veel bedrijven van toepassing kunnen zijn.

McLaren en Gurău (2005) geven zelf geen hiërarchie aan bij de doelen, maar er is een zekere hiërarchie te vinden. Persberichten worden ook wel gezien als 'hybride' teksten, omdat ze zowel proberen te informeren als te overtuigen. Het begint bij het nieuws van de organisatie dat naar buiten wordt gepresenteerd. Hierbij wordt de zienswijze van het bedrijf overgebracht op de lezer, om deze vervolgens te overtuigen door het nieuws zo te brengen dat aandeelhouders tevreden blijven en hun geld blijven investeren. Er is veel geld nodig in de biotechnologische sector voor onderzoek en op deze manier zorgt de organisatie ervoor dat zij de investeerders aan zich bindt.

§ 1.2 Opbouw van een bedrijfspersbericht

McLaren en Gurău (2005) gaan in hun onderzoek niet alleen in op de doelen van persberichten, maar ze kijken ook naar de structuur en stijl. Na hun analyse van de persberichten bleek dat persberichten een zeer kenmerkende structuur en stijl hebben en dat er weinig wordt afgeweken van het standaard model. In figuur 1.1 is de opbouw van een persbericht schematisch weergegeven. Persberichten beginnen over het algemeen met een uitvoerige aankondiging en uitwerking van het nieuws, gevolgd door commentaar van een belangrijk persoon binnen de organisatie waarna McLaren en Gurău (2005) afsluiten met een bronverwijzing waar meer informatie verkregen kan worden. In een aantal gevallen is er een noot van de schrijver waarin achtergrondinformatie gegeven wordt. Dit kan bijvoorbeeld informatie zijn over het bedrijf met geschiedenis en cijfers. Op die manier geeft de journalist een wat uitgebreider beeld van de organisatie en haar historie.

Figuur 1.1 Opbouw van een persbericht volgens McLaren en Gurău (2005).

In de aankondiging en uitleg van een nieuwsfeit in een persbericht maakt de persvoorlichter veel gebruik van de derde persoon. Dit doet de voorlichter om een aantal redenen. Ten eerste om te zorgen dat de journalist het stuk niet meer aan hoeft te passen wat betreft standpunt. Hiermee komt de persvoorlichter de journalist tegemoet wat betreft de formele afspraken van het rapporteren van het nieuws (McLaren en Gurău, 2005). Daarnaast geeft het gebruik van de derde persoon een zekere mate van objectiviteit of neutraliteit wat er voor kan zorgen dat het publiek het bericht ziet als autoritair en betrouwbaar. Zoals Jacobs (1999b) stelt, zorgt het gebruik van de derde persoon ervoor dat het persbericht afstandelijk en neutraal lijkt in plaats van een promotie voor het bedrijf.

Het commentaar op het nieuws bestaat uit de interpretatie en een positieve evaluatie van het nieuws. Hierbij maakt men gebruik van de eerste persoon, zodat duidelijk is wie het commentaar geeft en er geen verwarring kan ontstaan over van wie de woorden zijn die in het bericht staan. Dit deel van het persbericht kan ook weer direct overgenomen worden door de journalist. Bij het commentaar is dat een belangrijk punt, omdat er hier een oordeel gehangen wordt aan het nieuws. Het oordeel is over het algemeen erg positief en de persvoorlichter probeert om het bedrijf zo goed mogelijk te profileren (McLaren en Gurău, 2005). Het is de bedoeling dat het publiek deze positieve mening overneemt. Samenvattend stellen zij dat het eerste deel (aankondiging en uitleg) van het persbericht meer gericht is op het verstrekken van informatie op een oriënterende manier. Het tweede deel bestaat uit het commentaar dat meer evaluatief en subjectief is. Deze combinatie wordt gebruikt om een positief beeld naar buiten te brengen als onderdeel van hun strategie om de investeerders over te halen om te blijven investeren in de organisatie en nieuwe investeerders over te halen om dit te gaan doen.

In het corpus dat voor dit onderzoek is aangelegd, komt de opbouw van McLaren en Gurău (2005) grotendeels terug. Dit is te zien aan onderstaande illustratie 1.1 waarbij alle onderdelen terug komen in het persbericht.

Illustratie 1.1 Opbouw van een persbericht volgens McLaren en Gurău (2005).

Opbouw	Inhoud
Aankondiging	Menzis informeert medewerkers over toekomst Zorgverzekeraar Menzis informeert vandaag haar medewerkers over de strategie en plannen voor de toekomst.

Uitwerking	<p>Op alle vijf de locaties worden zij tegelijk geïnformeerd over de koers van het bedrijf voor de komende 18 maanden. De medewerkers krijgen te horen dat werkzaamheden geconcentreerd gaan worden op de locaties in de kernwerkgebieden en dat de locatie in Rotterdam gefaseerd wordt afgebouwd. In totaal verdwijnen er vanaf 2007 door deze reorganisatie 350 tot 400 vaste banen.</p>
Commentaar	<p>Volgens bestuursvoorzitter Roger van Boxtel moet Menzis reorganiseren om straks voor haar verzekerden een stabiele en vertrouwde speler te zijn en te blijven in de veranderende zorgmarkt. 'Door de invoering van de Basisverzekering is veel administratief werk overbodig geworden. Daarnaast gaan we de komende 18 maanden bedrijfsonderdelen mogelijk verregaand samenvoegen om onze processen verder te stroomlijnen. De administratieve werkzaamheden die in Rotterdam plaats vinden zullen waarschijnlijk nog dit jaar verplaatst worden naar andere locaties. Hierdoor blijft er op deze locatie te weinig werk over en wordt ze gefaseerd gesloten,' aldus van Boxtel.</p> <p><i>Van werk naar werk</i></p> <p>Volgens van Boxtel zijn deze maatregelen noodzakelijk om tot de beste zorgverzekeraars van Nederland te behoren. 'Met een klantgedreven benadering in alles wat we doen en gericht op optimale zorgkosten-beheersing, moeten we ons bedrijf zo efficiënt mogelijk inrichten. Dat garandeert voor de toekomst de werkgelegenheid in ons kernwerkgebied,' aldus de Menzis topman. Gedwongen ontslagen zijn volgens van Boxtel niet te vermijden: 'Het huidige sociaal plan loopt tot en met 2006. Met de vakbonden gaan we in gesprek voor een sociaal plan vanaf 2007. Centraal hierbij staat de begeleiding van medewerkers bij het vinden van een baan binnen of buiten het concern. De ondernemingsraad heeft aangegeven het proces kritisch te blijven volgen en input te leveren voor het sociaal plan.'</p>
Extra	<p><i>Fusie</i></p> <p>Door de aangekondigde fusie met Agis Zorgverzekeringen en Delta Lloyd Zorg & OHRA Zorg ontstaat er een concentratie van werk in het midden van het land, te weten in Amersfoort, Arnhem en Wageningen. Een locatieonderzoek zal in de loop van 2007 meer duidelijkheid geven over de werkzaamheden per locatie. Wel is duidelijk dat het hoofdkantoor van Menzis in de loop van 2007 verhuist</p>

	van Zwolle naar Amersfoort. Tevens zal een herkenbare aanwezigheid in de kernwerkgebieden worden geborgd.
Contactdetails	Noot voor de redactie, niet voor publicatie:
/Noot van de schrijver	Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Menzis persvoorlichting, Richard Lancee 06 55368179 lancee.r@menzis.nl en Berend Henk Huizing 06 21561105 huizing.b@menzis.nl

De aankondiging bestaat uit de titel en de eerste zin van de lead. Hierin staat dat Menzis de medewerkers gaat informeren over de komende plannen en strategie. Daarna volgt de uitwerking in de rest van de lead. In de lead staat de verdere informatie over waar en wanneer de medewerkers geïnformeerd worden en de inhoud. In de volgende alinea begint het commentaar op het nieuws. De bestuursvoorzitter vertelt wat er gaat gebeuren bij de reorganisatie en wat de reden hiervoor is en gevolgen hiervan zijn. Toch blijkt er nog meer informatie in het persbericht te staan. In de alinea na het commentaar staan gevolgen van de aangekondigde reorganisatie. Helemaal onderaan staan de contactdetails. In dit geval is dit ook de noot van de schrijver. Het kan per persbericht verschillen wat er in de noot van de schrijver staat. De ene keer zijn dat de contactdetails en de andere keer de achtergrondinformatie over het bedrijf. Uit dit voorbeeld blijkt dat de structuur van McLaren en Gurău terugkomt, maar dat er ook nog elementen aan toegevoegd (kunnen) worden.

Na de functie en de opbouw van persberichten is het interessant om te kijken wat de functie en opbouw van krantenberichten zijn. In de paragraaf daarna wordt de opbouw van een persbericht en een krantenbericht vergeleken.

§ 1.3 De functie van het krantenbericht

Wanneer de persvoorlichter een persbericht heeft geschreven en dit naar de pers stuurt, moet de redacteur bepalen of het wel of niet geplaatst wordt. Volgens Mies (2002) wordt gemiddeld slechts één op de vijf persberichten gebruikt. Op welke manier wordt dit gedaan en wat zijn de afwegingen van de journalist? Hoe bepaalt hij welk nieuws de krant wel of niet haalt? Dit is bijvoorbeeld afhankelijk van de waarde van het nieuws. Welke waarde hangt er aan het nieuws waardoor het de krant haalt?

Bell (1991) heeft de nieuwswaarden ingedeeld in drie groepen. De groepen zijn: waarden in actoren en gebeurtenissen (inhoud), het nieuwsproces en de kwaliteit van het krantenbericht (tekstuele kenmerken). In dit onderzoek gaat het alleen om de eerste groep, omdat deze ingaat op de inhoud van pers- en krantenberichten. In onderstaande tabel 1.1 staan de factoren van Bell (1991), Mies (2002) en Kussendrager e.a. (1997) die de nieuwswaarde beïnvloeden.

Tabel 1.1 Factoren die de nieuwswaarde beïnvloeden (Bell, 1991, Mies, 2002 & Kussendrager e.a. 1997).

Bell	Mies	Kussendrager	Omschrijving
Negativity		Conflict	Slecht nieuws, zoals schade, dood en verwondingen.
Recency	Actualiteit	Actualiteit	Hoe actueler (mediumafhankelijk) het bericht, hoe eerder het nieuws is.
Proximity	Nabijheid	Afstand	Gebeurtenissen dichtbij in geografische afstand zijn nieuwswaardiger.
Consonance			Overeenstemming met vooroordelen.
Unambiguity			Niet ambigue, duidelijke feitelijke informatie.
Unexpectedness	Afwijking	Afwijking	Nieuws is wat afwijkt van het bekende, wat ongebruikelijk is en onverwacht.
Superlativeness		Overtreffend	Het overtreffende, zoals het hoogste gebouw.
Relevance	Gevolgen	Belang	Nieuswaardiger als veel lezers de gevolgen ervan ondervinden.
Personalisation			Toegespitst op een persoon of groep.
Eliteness	Omvang 1	Bekendheid	Belangrijke personen, zoals politici.
Attribution	Bron	Bron	Bekendheid, belangrijkheid en betrouwbaarheid van de bron.
Facticity			Feiten en cijfers (zogenamd hard nieuws).
	Omvang 2	Omvang	Omvang van de gebeurtenis, zoals grote omzetsdaling.
	Tijdgeest		Tijd/periode bepaalt de nieuwswaarde.
	Aanbod		Afhankelijkheid van het andere nieuws.

Naast de factoren die de nieuwswaarde beïnvloeden, kan de plaatsing van nieuws ook afhangen van de krant. Genreverschillen bij kranten kunnen er voor zorgen dat bijvoorbeeld de Telegraaf een stuk wel geplaatst, terwijl dit bij de Volkskrant niet voorkomt. Bij de Telegraaf is een criterium voor plaatsing de toegankelijkheid van het nieuws, omdat dit een krant is die begrijpelijk dient te zijn voor de gehele bevolking. Bij de Volkskrant wordt er op een andere manier geselecteerd, omdat deze krant een kwaliteitskrant is en voor een selecte groep hoger opgeleide lezers is. Bij het ANP gaat het er om dat het nieuws van landelijk belang en voor iedereen begrijpelijk is, opdat de berichten van het persbureau door alle kranten overgenomen kunnen worden.

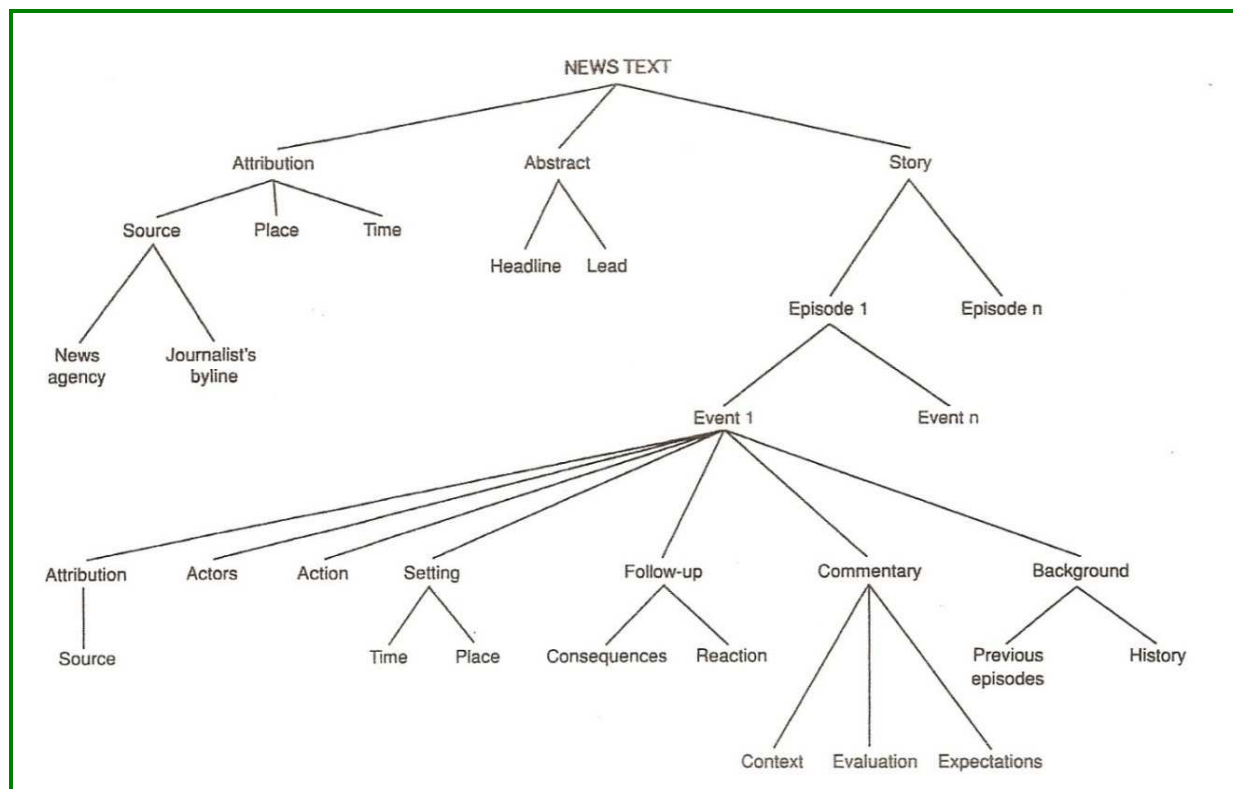
Hieruit blijkt dat elke redactie zijn eigen manier van nieuwsselectie heeft. Wat voor de ene redactie nieuws is, hoeft niet per definitie ook nieuws te zijn voor de andere redactie. Volgens Kussendrager e.a. (1997) bepalen de journalisten wat het nieuws is voor de lezer. Mede door de formule en de doelgroep van de krant wordt het kader geschetst van wat het lezerspubliek als nieuws ziet. Hoewel in de praktijk de benadering en de aanpak van dat nieuws sterk afhangen van de betrokken journalist. Het hangt af van de selectie van de journalist hoe bepaalde feiten onder woorden gebracht worden. Het gaat hierbij om zijn interpretatie van de nieuwsfeiten. Hier wordt duidelijk dat er ook binnen de verschillende redacties nog verschillen kunnen zijn tussen de journalisten over welke berichten nu daadwerkelijk in de krant moeten verschijnen.

§ 1.4 Opbouw van een krantenbericht

'We may account for the way news stories are structured only with reference to the values by which one fact is judged more newsworthy than another' (Bell, 1991).

In figuur 1.2 is de opbouw van een krantenbericht weergegeven. Volgens Bell (1991) bestaat deze uit een aantal vaste onderdelen; *attribution*, *abstract* en *story*.

Figuur 1.2 Opbouw van een krantenbericht volgens Bell (1991).

In de *attribution* staan de gegevens van het artikel zoals de bron, plaats en tijd. Bij het onderdeel *abstract* worden de belangrijkste gebeurtenis en de situatie van het nieuws geschetst. Daaronder valt de *headline* die bestaat uit één uiting waarmee de titel van het artikel wordt weergegeven. De *lead* bestaat vervolgens uit een zin of alinea waarbij het belangrijkste nieuws wordt ingeleid of samengevat. Hier wordt informatie gegeven over de actoren en de setting van het verhaal. De *lead* is hierbij de kern, omdat hier de essentie van de belangrijkste gebeurtenis instaat.

Het laatste onderdeel van het nieuws is de *story* die bestaat uit één of meerdere *episodes* die weer bestaan uit één of meerdere *events*. Een *event* bestaat uit actoren en actie met een duidelijk verwoorde setting (tijd en plaats). Bovendien bestaat het verhaal uit het wie, wat, waar, wanneer en waarom van de gebeurtenis. Dit zijn de elementen die de centrale gebeurtenis van het nieuws weergeven. Daarna kunnen deze onderdelen nader worden toegelicht. Hierin wordt het belang van het nieuws vastgesteld, de focus gelegd op de events en de aandacht van het publiek geclaimd.

Daarnaast zijn er ook nog drie aanvullende categorieën op een event: *follow-up*, *commentary* en *background*. De *follow-up* omvat gebeurtenissen die in de toekomst voor kunnen komen als reactie op de huidige gebeurtenis. Het gaat hier om gebeurtenissen die een consequentie kunnen zijn van of een reactie op een event. Onder *commentary* wordt de informatie verstaan waarin het commentaar op de gebeurtenis staat. Het commentaar kan contextueel van aard zijn, het kan een evaluatie zijn van een event of er kan een verwachting geuit worden over een gebeurtenis. In de *background* worden de gebeurtenissen beschreven die voorafgaan aan de huidige gebeurtenis. Dit kunnen vorige *episodes* of *geschiedenis* zijn. In onderstaande illustratie 1.2 zijn voorbeelden te zien van bovenstaande categorieën uit het corpus.

Illustratie 1.2 Aanvullende categorieën die onder een event vallen met voorbeelden uit het corpus.

Follow-up	Voorbeeld
Consequentie	Postbedrijf TNT legt het in toenemende mate af tegen concurrenten en computerverkeer. Meer dan 1000 banen worden geschrapt in de post-sorteerdivisie. De sanering is een nieuwe stap in het kostenbesparingsplan van het concern.
Reactie	Akzo Chemicals wil in Nederland duizend werknemers kwijt. De hoge Nederlandse gasprijs maakt de concurrentie met Duitse en Belgische bedrijven, waar gas de helft goedkoper is, onhoudbaar.

Commentaar	Voorbeeld
Context	Audax CEO Carel Bickers: "Voor ons betekent de overname van Party een logische uitbreiding van ons portfolio van tijdschriftentitels en een verdere versteviging van onze positie op die markt". Ton de Wit, hoofdredacteur Party Publishing BV: "Party past in een tijdschriftenambiance en kan in die omgeving extra groeikansen genereren".
Evaluatie	Huug Brinkers, vakbondsbestuurder bij De Unie Zorg & Welzijn, beschuldigt Van Boxtel van "verhullende managementtaal". Volgens hem is het raar dat de topman nu al weet dat er gedwongen ontslagen zullen vallen, terwijl de ondernemingsraad nog een advies moet uitbrengen.
Verwachting	"Hoewel we ook voor de komende maanden een solide omzet verwachten, zullen de hoge grondstofkosten ons parten blijven spelen. Gezien de voortdurende achteruitgang in de traditionele markten en de noodzaak om verder te investeren in de nieuwe groeimarkten, zijn de besparingsplannen die we met onze sociale partners zullen bespreken van vitaal belang voor onze businessgroepen om de overschakeling met succes te kunnen uitvoeren", zei Marc Olivie, Agfa's President en CEO.

Background	Voorbeeld
Vorige episode	Dit Rotterdamse project is een vervolg op een succesvolle, nog lopende, proef in Amsterdam. Shell Hydrogen heeft daar, in samenwerking met partners, al drie jaar gewerkt aan de infrastructuur en inzet van drie waterstofbussen.
Geschiedenis	Bouwfonds was relatief kort in handen van de bank. Eind 1999 werden de gemeentelijke aandeelhouders uitgekocht. Vorig jaar zette de bank Bouwfonds weer in de etalage.

§ 1.5 Relatie opbouw bedrijfspersbericht en krantenbericht

Wanneer er wordt gekeken naar de opbouw van een bedrijfspersbericht en een krantenbericht, blijkt dat de opbouw van beide berichten sterk op elkaar lijkt. Waar in het bedrijfspersbericht gesproken wordt over de aankondiging en de uitwerking daarvan, wordt in het krantenbericht gesproken over de *abstract* en *story*. Hierin wordt het nieuws aangekondigd en verder uitgewerkt. In beide berichten wordt het nieuws aan de lezer duidelijk gemaakt door het wie, wat, wat, wanneer en waarom van de gebeurtenis weer te geven. Het verschil is dat er bij een krantenbericht meer elementen zijn waar de

story uit bestaat. De uitwerking van een persbericht geeft geen verdere specificatie van de onderdelen waar het nieuws uit wordt opgebouwd. In het persbericht volgt er na de aankondiging en de uitwerking het commentaar, waarbij een reactie komt vanuit het bedrijf op het nieuws. Het commentaar in een krantenbericht valt onder een *event* dat vervolgens weer onder een *episode* valt en daarmee onderdeel is van de *story*. De achtergrondinformatie uit een krantenbericht valt ook onder het element *story*. In een persbericht kan dit worden toegevoegd bij de noot van de schrijver.

De opbouw van beide genres komt voor een groot deel overeen. In een krantenbericht wordt dezelfde volgorde aangehouden als bij een persbericht. Maar waar het nieuws in het persbericht bestaat uit twee elementen: de aankondiging en de uitwerking, is het nieuws in een krantenbericht opgebouwd uit verschillende *episodes* en *events* binnen de *story*. In een krantenbericht wordt meer informatie gegeven om de lezer een duidelijkere context te geven van het nieuws. De lezer krijgt op die manier een uitgebreider beeld van het nieuws.

§ 1.6 Genreconflicten

Joore (2007) heeft in haar onderzoek gekeken naar genreconflicten bij pers- en krantenberichten. Zij heeft de structuurverschuivingen in de opening van een persbericht bij de verwerking naar een krantenbericht onderzocht. Het ging er dan om welke elementen van de opening van het persbericht terugkwamen in het krantenbericht en op welke plaats. De onderzoeksvraag die zij daarbij stelde, was 'In hoeverre heeft nieuwswaarde invloed op de veranderingen die een journalist aanbrengt in de opening van een persbericht om er een nieuwsbericht van te maken'?

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden heeft Joore een corpus samengesteld van 56 berichtparen waarbij er berichten waren met en zonder invalshoekverandering. Hierbij heeft zij gebruik gemaakt van drie thema's: introductie producten & diensten, fusies/overnames en uitkomsten van onderzoeken. Aan elk element van de opening heeft zij een inhoudslabel toegekend om op deze manier de veranderingen aan te kunnen wijzen. Hiervoor heeft zij een procedure opgesteld. Deze bestond uit het bepalen van de kern van het bericht, het nummeren van de elementen en het toekennen van de inhoudslabels. Daarna heeft zij de bestemming van de elementen uit de opening van het persbericht en de herkomst van de elementen uit de opening van het nieuwsbericht bepaald.

Voor het opstellen van de inhoudslabels heeft Joore (2007) gebruik gemaakt van de tabel van Bell (1991) met nieuwswaarden. In tabel 1.2 zijn de inhoudslabels te zien die Joore (2007) heeft gebruikt in haar onderzoek.

Tabel 1.2 Labels inhoudsanalyse volgens Joore (2007).

Inhoudslabel	Omschrijving
Kern	Beschrijft de hoofdgebeurtenis van het persbericht. De kern is op te maken uit de kop en/of eerste zin van het persbericht.
Oorzaak	Beschrijft de reden waardoor de kern is ontstaan en leidt tot een gevolg.
Gevolg	Beschrijft het gevolg van de kern. Het gevolg is niet bewust nagestreefd.
Doel	Beschrijft het doel van de kern. Een doel is nog niet bereikt.
Resultaat	Beschrijft de bedoelde gevolgen van menselijk handelen van de kern. Een resultaat is al bereikt.
Aanleiding	Beschrijft de reden waardoor de kern is ontstaan en leidt tot een reactie.
Probleem	Beschrijft een ongewenste gebeurtenis van de kern.
Oplossing	Beschrijft de oplossing voor het genoemde probleem in de kern.
Detail 1	Specificering van elementen die een directe relatie hebben met de kern. Het gaat om directe kenmerken/functionaliteiten van de kern.
Detail 2	Specificering van elementen die niet direct gerelateerd zijn aan de kern. Het geeft een beschrijving van de betrokkenen. Het gaat hierbij om meer onderliggende kenmerken.
Context	Informatie over de situatie rondom de kern. De kern wordt in een groter geheel geplaatst. De informatie is niet een specificering van de kern, zoals bij het label detail, maar van de situatie.
Geschiedenis	Een gebeurtenis die vooraf is gegaan aan de kern. Het gaat hier om een event dat eerder heeft plaatsgevonden.
Conclusie	Een conclusie uit een onderzoek of rapport dat wordt beschreven in het bericht.
Evaluatie	Een beoordeling, waardering (nabeschouwing) van de kern of kritiek op de kern.
Betrokkenen	Personen die betrokken zijn bij de kern, zoals makers, deelnemers, zenders, ontvangers, belangstellenden, klanten, enz.
Bewijs	Draagt bewijzen aan voor de kern om deze geloofwaardiger te maken voor de lezer.
Rechtvaardiging	Rechtvaardiging van de gebeurtenis in de kern, zodat de lezer er meer begrip voor toont.
Actor	De handelende persoon van de kern.
Bron	De bron die de gebeurtenis openbaart.
Plaats	Plaats waar de kern zich afspeelt.

Tijd	Het tijdstip waarop de kern plaatsvond.
Vervolg	Een toekomstige actie of wanneer iets gerealiseerd gaat worden.

Joore had als eerste verwachting dat krantenberichten zich meer zouden richten op de mogelijke gevolgen van de inhoud van een bericht voor de lezer, omdat de journalist zinnen zal toevoegen, verwijderen of herordenen. Haar tweede verwachting was dat als de invalshoek gelijk blijft in het nieuwsbericht er meer elementen worden behouden. Hierbij zullen zij dan ook hun eigen positie behouden. Wanneer er geen invalshoekverandering plaatsvindt, is de verwachting dat er een oprolbare body gebruikt is.

Uit Joores onderzoek bleek dat de elementen uit de opening van een persbericht niet altijd overgenomen worden in het krantenbericht. Ongeveer de helft van de elementen komt terug in de opening van een krantenbericht, 14,9% komt niet terug in de opening van het krantenbericht, maar wel in de rest van het krantenbericht en 34,6% komt helemaal niet terug in het krantenbericht. Wanneer er naar de inhoudslabellen werd gekeken, viel er te concluderen dat de labellen *kern*, *doel*, *detail 1*, *geschiedenis* en *vervolg* het vaakst voorkomen in persberichten. De labellen *detail 2*, *context*, *conclusie*, *evaluatie*, *betrokkenen* en *bron* komen het vaakst voor in krantenberichten. Persberichten bevatten meer intern gerichte informatie, zoals het gevolg en het doel van de kern en krantenberichten bevatten meer extern gerichte informatie. Die intern gerichte informatie is wel van belang, maar wordt niet in de opening geplaatst. Joore heeft ook gekeken naar de nieuwswaarde van een krantenbericht, waaruit blijkt dat de journalist met de nieuwswaarde probeert aan te sluiten op de belevingswereld van de lezer. Nieuwswaarde heeft dus invloed op de veranderingen die worden aangebracht in de opening van een persbericht om er een geschikte opening voor een nieuwsbericht van te maken.

Als er wordt gekeken naar voorgaande onderzoeken naar genreconflicten tussen pers- en krantenberichten uit zich dat in twee tekstkenmerken. Ten eerste uit het genreconflict zich in de stijl van beide berichten. Volgens Pander Maat (2007) lijkt het alsof persvoorlichters gebruik maken van een soort van propaganda in persberichten. Er wordt vaak alleen maar goed nieuws in een persbericht gemeld en wanneer dit niet het geval is, wordt de informatie zo gunstig mogelijk gepresenteerd vanuit het standpunt van het bedrijf. Dit gebeurt bijvoorbeeld in jaarverslagen waarbij de opbrengsten meer aan de orde komen dan de verliezen van het bedrijf. Mies (2002) stelt bovendien dat de voorlichter de informatie op de juiste manier over wil brengen. In het bericht profileert de persvoorlichter zijn organisatie op een positieve manier. Dit zorgt voor een grotere bekendheid van de organisatie, een sterkere identiteit en een positieve houding tegenover de organisatie. In persberichten wordt voornamelijk positieve informatie gebruikt waarbij de organisatie centraal staat.

Wanneer de journalist het persbericht gaat bewerken tot een krantenbericht doet hij dit door de informatie op een begrijpelijke, neutrale en objectieve manier weer te geven. Om de objectiviteit te vergroten, verwijderen de journalisten bedrijfs- en productnamen, verzachten ze de positieve informatie of halen deze zelfs helemaal weg (Pander Maat, 2008). De positieve informatie uit de persberichten wordt zo veel mogelijk veranderd in neutrale informatie om de lezer zo objectief mogelijk nieuws te geven. Om de leesbaarheid te vergroten worden lange zinnen en moeilijke woorden aangepast. Een krantenbericht heeft een hiërarchische opbouw en de informatie moet duidelijk geordend zijn voor de lezer. Bovendien heeft een krantenbericht een duidelijke alinea-indeling waarbij de alinea's samenhangende informatie bevatten. Wanneer dit niet het geval is, kan de lezer het spoor bijster raken.

Ten tweede uit het genreverschil zich in de verandering van invalshoek in pers- en krantenberichten. Het gaat hier dan om het gebruik van slecht nieuws en de plaats die dit heeft in de verschillende berichten. Bij een slecht bericht vanuit een organisatie wordt de boodschap vaak verhold in het persbericht. Hier wordt dan een hele andere invalshoek gebruikt dan wat het belangrijkste nieuws is. Wanneer een journalist het persbericht gebruikt om een krantenbericht te schrijven, kan hij bijvoorbeeld het accent leggen op een andere factor die de nieuwswaarde bepaalt, omdat dit de nieuwswaarde van het bericht vergroot. Bij de invalshoek wordt de nadruk gelegd op een bepaalde gebeurtenis. Het nieuws kan als het ware gezien worden als een ketting met allemaal verschillende schakels. Bij een persbericht wordt het nieuws aan één van de schakels opgetild waardoor een bepaalde invalshoek ontstaat. Als het accent op een andere schakel ligt, betekent dit dat de invalshoek ook verandert, omdat een andere gebeurtenis de boventoon van het bericht voert.

In onderstaand illustratie 1.3 uit het corpus wordt de invalshoek veranderd in de titel. Het legt de focus op een bepaalde invalshoek van het nieuws. Het wordt als het ware een bril waardoor de lezer het nieuws gaat lezen. In het persbericht vanuit de organisatie wordt de nadruk gelegd op de fusie van de prepress bedrijven en wordt dit gezien als een goede ontwikkeling. Bij de eerste en tweede bewerking gaat het om de ontslagen die zullen volgen na de integratie van de krantenbedrijven en wordt het bedrijf NDC|VBK op een negatieve manier belicht.

Illustratie 1.3 Invalshoekverandering in titel.

Persbericht	NDC VBK integreert prepress afdelingen
Krantenbericht 1	50 ontslagen bij krantenbedrijven
Krantenbericht 2	50 banen weg bij Friezen Pers en Hazewinkel

Wanneer het gaat om de invalshoek van een bericht wordt er al snel gedacht aan de term *news framing*. Bij *news framing* staat de wijze waarop de verschillende onderdelen zoals woordkeuze,

metaforen, beschrijvingen en afbeeldingen met elkaar samenhangen centraal. Van Gorp (2006b) omschrijft news framing als;

'het proces waarbij een frame enerzijds bij de productie van een nieuwsbericht aangeeft welke elementen uit de waargenomen realiteit te selecteren, uit te sluiten, te benadrukken of aan te vullen zijn, en anderzijds de ontvangers van context en een betekenisuggestie voorziet'.

Het gaat om de manier waarop journalisten het nieuws weergeven, en om de lezer die de frames overneemt en het nieuws op dezelfde manier benadert als de journalist (Van Gorp, 2006a). Van Gorp (2006a) omschrijft een frame als een stabiele, metacommunicatieve boodschap die het structurerende denkbeeld weergeeft dat een krantenbericht samenhang en betekenis verleent. Het gaat om de inhoudelijke boodschap en om het frame dat aangeeft hoe het nieuws opgevat moet worden.

Van Gorp (2006a) heeft een experimenteel onderzoek gedaan naar de effecten van frames. Hierbij heeft hij gekeken naar de initiële verwerking van een krantenbericht. Hij verwachtte dat er tijdens het verwerkingsproces een wisselwerking zou optreden tussen de inhoud van het krantenbericht, de al aanwezige opvattingen bij de lezers en de uiteindelijke interpretatie en toegekende betekenis. Specifiek gaat het om de effecten van frames bij de lezers op korte termijn. In het onderzoek maakte Van Gorp (2006a) gebruik van één variërende factor, het frame. Het onderwerp was elke keer hetzelfde en ging over premier Verhofstadt die de Belgische asielsdatabank wil integreren in een Europees netwerk. Er waren drie versies: het slachtofferframe, het indringerframe en een versie die naar beide frames kan neigen.

Uit het onderzoek van Van Gorp (2006a) blijkt dat *framing* in de eerste plaats een rol speelt bij de initiële interpretatie van een boodschap, terwijl het effect op de attitude minder uitgesproken is. Er werden vragen gesteld om na te gaan of de stimulus erin slaagde de houding van de proefpersonen ten aanzien van de asielzoekers te wijzigen. Hier waren geen significante verschillen te vinden in de groepen afzonderlijk. Alleen bij de groep die het bericht met het slachtofferframe las, waren wel significante verschillen te zien bij de voor- en nameting. Met dit experiment werd duidelijk dat de media attitudes kan bevestigen en mogelijk versterken en bij één op de vijf lezers veranderde de attitude. Verder blijkt uit het onderzoek van Van Gorp (2006a) dat de journalist door de verschillende frames zijn lezer op een andere manier naar een bepaald nieuwsfeit kan laten kijken. Wanneer er meerdere frames aanwezig zijn in een krantenbericht zal de lezer het frame kiezen wat het beste past bij zijn aanwezige overtuigingen. Als er nog geen uitgesproken opinie is van de lezer tegenover een bepaald onderwerp kan een frame de houding van de lezer veranderen.

Van Gorp (2006a) is heel stellig wanneer hij spreekt over *news framing*. Hij ziet het frame als een algemeen dekkend structurerend denkbeeld. In dit onderzoek wordt het begrip niet zo eenduidig gezien, omdat er meerdere 'frames' kunnen zijn die meer of minder gewicht hebben. Daarom wordt er in dit onderzoek niet gesproken over frames, maar over aspecten van het nieuws die meer of minder nadruk krijgen in het bericht. Dit zorgt ervoor dat er ook meerdere aspecten in een bericht aanwezig kunnen zijn en dat er niet slechts één aspect dominant is. Er wordt dan ook gesproken over meerdere inhoudsaspecten die meer of minder gewicht kunnen hebben.

Het dominante inhoudsaspect van een persbericht is vaak het belang van de organisatie en de strategie die daarbij hoort. Binnen dit onderzoek wordt dit het organisatieaspect genoemd, omdat het hier gaat om de weergave van het nieuws vanuit het belang van de organisatie. Dit kan op een positieve, negatieve of neutrale manier gedaan worden. Bij het inhoudsaspect van een krantenbericht gaat het eerder om het belang van een werknemer. Hier wordt het nieuws als het ware gepersonaliseerd. Bij een reorganisatie kan dit al snel slecht nieuws zijn, waardoor de nadruk ligt op de gevolgen van het individu. Dat is dan ook de reden dat dit het slachtofferaspect wordt genoemd in dit onderzoek. Zoals gezegd, hoeft het niet zo te zijn dat er slechts één aspect overheerst en dominant is in een bericht. Het kan zo zijn dat er in een krantenbericht zowel aandacht wordt besteed aan de belangen van de organisatie als aan die van het individu, waardoor beide aspecten aanwezig zijn.

§ 1.7 Onderzoek Meeuwsen en Veerman

In het persbericht wordt door de persvoorlichter de nadruk gelegd op bijvoorbeeld de nieuwe strategie die komt kijken bij de reorganisatie. Hij wil dat de lezer ziet dat er een nieuwe ontwikkeling is binnen het bedrijf om de investeerders over te halen om te blijven investeren in de organisatie en nieuwe investeerders en andere stakeholders over te halen om dit te gaan doen. Maar de reorganisatie hoeft niet voor iedereen positieve effecten te hebben. Er kunnen ook banen op het spel staan als er vestigingen gesloten moeten worden als gevolg van de reorganisatie. In welke mate wordt dit nieuws op dezelfde manier overgenomen in krantenberichten? Legt de journalist ook de nadruk op de nieuwe strategie of legt hij ergens anders de nadruk op?

Meeuwsen en Veerman (2006) hebben in hun onderzoek gekeken naar de plaats van negatieve informatie als een persbericht verwerkt wordt tot nieuwsbericht. De negatieve informatie omschrijven zij ook wel als slecht nieuws. Onder slecht nieuws verstaan zij: 'reorganisaties of andere maatregelen waardoor banen verdwijnen, vestigingen van de organisatie gesloten worden of aanzienlijke bezuinigingen die aangekondigd worden' (Meeuwsen & Veerman, 2006).

Meeuwsen en Veerman hebben een corpus samengesteld van dertien persberichten met ieder twee bewerkingen. In totaal hebben zij dus 39 berichten inhoudelijk geanalyseerd. In het corpus hebben zij

rekening gehouden met een aantal voorwaarden. Het nieuwsbericht mag niet gebaseerd zijn op een bericht van het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP) of een andere nieuwsdienst. Er mag niet te veel tijd zitten tussen de datum van het verschijnen van het persbericht en het uitgeven van het nieuwsbericht, omdat dan niet duidelijk is of het een directe bewerking is. Als laatste diende er een duidelijk inhoudelijke overeenkomst te zijn tussen het persbericht en het nieuwsbericht.

De berichten hebben zij vervolgens geanalyseerd volgens een categorieënsysteem. Dit systeem bestaat uit een twintigtal labels op basis van terugkerende zinsinhoud in de verschillende pers- en krantenberichten. Meeuwse en Veerman hebben aan de hand van een gezamenlijke analyse van de eerste twee persberichten met de bijbehorende bewerkingen het categorieënsysteem samengesteld. Tijdens de analyse zijn er nieuwe categorieën bijgekomen, omdat niet alle zinnen uit de berichten ondergebracht konden worden in de huidige categorieën. Hieronder is het systeem nader toegelicht in de verschillende figuren.

Meeuwse en Veerman hebben in hun onderzoek het slechte nieuws in pers- en krantenberichten gecodeerd als *negatieve mededelingen*. Dit zijn dan ook de zinnen in de persberichten die direct te maken hebben met de reorganisatie, hoewel deze zinnen geen negatie hoeven te hebben. In dit geval gaat het om het schrappen van banen (zowel expliciet als suggestief), schrappen van vestigingen en bezuinigen. Onder de *negatieve mededelingen* vallen ook de zinnen die gaan over bezuinigingen die de organisatie wil gaan doorvoeren.

Figuur 1.3 Onderdeel negatieve mededelingen van het categorieënsysteem van Meeuwse & Veerman (2006).

Negatieve mededelingen	
Categorie	Toelichting
SB	Schrappen van banen; aankondiging van maatregelen die leiden tot het schrappen van banen binnen de organisatie.
SBS	Schrappen van banen – suggestief; suggestie dat er banen geschrapt zullen worden, maar volledige zekerheid hierover wordt niet gegeven.
SV	Schrappen van vestigingen; aankondiging van maatregelen die leiden tot het sluiten van één of meerdere vestigingen van de organisatie.
B	Bezuinigingen; aankondiging van maatregelen die moeten zorgen voor bezuinigingen/besparingen.

Bij de *toelichting* worden het proces, de strategie en het resultaat verduidelijkt. Hier wordt informatie gegeven over de maatregelen die plaats gaan vinden binnen de organisatie.

Figuur 1.4 Onderdeel toelichting van het categorieënsysteem van Meeuwsen & Veerman (2006).

Toelichting	
Categorie	Toelichting
TP	Toelichting proces; toelichting op de manier waarop het reorganisatieproces verloopt/zal verlopen.
TS	Toelichting in termen van 'strategie'; toelichting op de nieuwe weg, de nieuwe strategie, die de organisatie met de reorganisatie wil gaan volgen.
TR	Toelichting resultaat; toelichting op het positieve resultaat van de aangekondigde maatregelen.

Onder de *verantwoording van de plannen* vallen de anonieme verantwoording en de verantwoording door een belangrijk persoon. De bron geeft extra informatie over het voorgestelde beleid dat de organisatie gaat voeren. De zinnen uit deze categorie zijn ook op basis van inhoud geanalyseerd met behulp van de overige categorieën.

Figuur 1.5 Onderdeel verantwoording van de plannen van het categorieënsysteem van Meeuwsen & Veerman (2006).

Verantwoording van de plannen	
Categorie	Toelichting
VA	Anonieme verantwoording; verantwoording van het voorgestelde plan, maar het is onduidelijk waar de informatie vandaan komt (ook met behulp van een citaat zonder bronvermelding).
VB	Verantwoording door een belangrijk persoon; verantwoording van het voorgestelde plan door een belangrijk persoon, zoals de directeur of de woordvoerder van de organisatie.

Bij het *commentaar van derden* wordt er positief of negatief commentaar gegeven op de strategie van de organisatie. Het gaat hierbij niet om personen die onderdeel zijn van de organisatie, maar om andere betrokkenen, zoals een bestuurder van de vakbond.

Figuur 1.6 Onderdeel commentaar van derden van het categorieënsysteem van Meeuwsen & Veerman (2006).

Commentaar van derden	
Categorie	Toelichting
3P	Positief commentaar van een derde; commentaar van bijvoorbeeld een vakbond of een deskundige op het betreffende gebied.
3N	Negatief commentaar van een derde; commentaar van bijvoorbeeld een vakbond of een deskundige op het betreffende gebied.

Bij de *achtergrondinformatie* wordt er informatie gegeven over de branche, het concern, de historie, de medewerkers, een eerdere aankondiging, de financiën of er wordt een vergelijking gemaakt met een ander bedrijf.

Figuur 1.7 Onderdeel achtergrondinformatie van het categorieënsysteem van Meeuwsen & Veerman (2006).

Achtergrondinformatie	
Categorie	Toelichting
AB	Achtergrondinformatie branche; informatie over ontwikkelingen in de betreffende branche.
AC	Achtergrondinformatie concern; informatie over het concern.
AH	Achtergrondinformatie historie; informatie over historische handelingen van het concern met betrekkingen tot de reorganisatie.
AM	Achtergrondinformatie concern medewerkers; informatie over het aantal medewerkers dat binnen het concern werkzaam is.
AE	Achtergrondinformatie eerdere aankondiging; aanduidingen van een eerdere aankondiging betreffende de reorganisatie.
AF	Achtergrondinformatie financieel; financiële informatie over het bedrijf.
AV	Achtergrondinformatie vergelijking; de situatie wordt vergeleken met vergelijkbare situaties zoals die zich bij andere bedrijven voordoen/voordeden.

Onder de *overige* vallen de categorieën die niet in de andere blokken zijn in te passen. Het gaat hier dan om de ontbrekende informatie en de bekendmakingszin waarbij de feitelijke mededelingen staan die niet in de andere categorieën vallen.

Figuur 1.8 Onderdeel overige van het categorieënsysteem van Meeuwsen & Veerman (2006).

Overige	
Categorie	Toelichting
MI	Missende informatie; informatie die nog niet bekend is of nog niet bekend kon worden gemaakt.
BZ	Bekendmakingszin; zinnen met feitelijke mededelingen die niet in één van de bovenstaande categorieën vallen.

De verwachtingen van Meeuwsen en Veerman waren als volgt: de categorieën waarin toelichting voorkomt zullen in persberichten vaker voorkomen en ze zullen een prominentere plaats innemen dan in krantenberichten. Op deze manier wordt er geprobeerd om in het persbericht de negatieve

informatie te verbloemen en te omgeven door verzachtende informatie. De achtergrondinformatie kan ook verzachtend werken doordat deze informatie kan bevatten over externe omstandigheden, waardoor het bedrijf gedwongen wordt te reorganiseren. Daarnaast zal het slechte nieuws in persberichten pas later aan bod komen dan in krantenberichten.

Het lijkt erop dat het slechte nieuws in krantenberichten inderdaad anders wordt behandeld dan in persberichten. Allereerst de inhoud: toelichtingen op het proces van de reorganisatie en toelichtingen op de strategie die de organisatie met de reorganisatie wil gaan volgen, komen in persberichten uitgebreider aan bod dan in krantenberichten. Ten tweede de posities van de verschillende categorieën in pers- en krantenberichten. De slecht nieuws categorieën schrappen van banen en het aankondigen van bezuinigingen worden in persberichten pas veel later voor het eerst aangehaald dan in krantenberichten. Journalisten noemen dit slechte nieuws binnen het eerste derde deel van hun berichten al en vestigen hier dus meer de aandacht op. Toelichtingen op de strategie komen in persberichten niet alleen meer voor dan in krantenberichten, ze worden ook eerder genoemd. Dit duidt op het verantwoordende karakter van de persberichten.

§ 1.8 Aanleiding en relevantie

De aanleiding van dit onderzoek is het onderzoek van Meeuwsen en Veerman. Dit onderzoek is een vervolg en uitbreiding, omdat er een groter corpus is gebruikt en het categorieënsysteem op een andere manier en uitgebreider is opgezet. In dit onderzoek zijn de categorieën anders ingedeeld en bevat het analysesysteem meer categorieën. Er wordt gekeken of inhoud, modaliteit en opbouw een rol spelen bij de bewerking van een persbericht naar een krantenbericht. De wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek is dat er door het vernieuwde analysesysteem op een systematische manier gekeken kan worden naar de verandering op inhoud, modaliteit en opbouw in krantenberichten. De maatschappelijke relevantie is dat er door dit onderzoek meer inzicht is verkregen in de omgang door journalisten met persberichten die gaan over reorganisaties.

§ 1.9 Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag die in dit onderzoek centraal staat, is:

Op welke wijze verandert de journalist de inhoud, de modaliteit en de opbouw van een persbericht over een reorganisatie wanneer hij dat bericht bewerkt tot een krantenbericht?

Om een volledig antwoord te krijgen op deze onderzoeksvraag, is een viertal deelvragen opgesteld. De verschillende deelvragen bestaan uit het voorkomen van inhoudscategorieën, modaliteiten, relatieve positie van inhoudscategorieën en de herkomst van informatie in krantenberichten. De vier deelvragen worden zowel op het hele bericht als op de lead van de berichten toegepast.

1. In hoeverre zijn er verschillen wat betreft inhoud tussen persberichten en krantenberichten?
2. In hoeverre zijn er verschillen in modaliteit tussen persberichten en krantenberichten?
3. In hoeverre zijn er verschillen in relatieve positie van de inhoudscategorieën en modaliteiten tussen persberichten en krantenberichten?
4. Wat is de herkomst van de bron en de informatie uit krantenberichten?

In §1.10 zijn verwachtingen geformuleerd op basis van de theoretische achtergrond. Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden is er een inhoudsanalyse gedaan aan de hand van een corpus met berichtparen die bestaat uit persberichten en daarbij behorende krantenberichten. De onderzoeksopzet met het corpus, het analysesysteem en een voorbeeldanalyse komen in het volgende hoofdstuk aan bod.

§1.10 Verwachtingen

Er is nog weinig onderzoek gedaan over de inhoudelijke verandering van persberichten naar krantenberichten. Op basis van bovenstaande literatuur en eigen vooronderstellingen zijn verwachtingen geformuleerd.

De verwachting ten aanzien van de eerste deelvraag gaat over de verschillen in inhoud tussen pers- en krantenberichten. De verwachting is dat in persberichten meer toelichting en in krantenberichten meer achtergrondinformatie voorkomt. In een persbericht is de verwachting dat de persvoorlichter de reorganisatie meer wil toelichten. Hij zal hierbij gebruik maken van toelichting op het proces van de reorganisatie, op het doel en op het resultaat van de reorganisatie. Hierdoor kan hij verantwoorden wat de plannen zijn. In krantenberichten zal er meer gebruik gemaakt worden van achtergrondinformatie omdat de journalist de lezer een volledig beeld wil geven van de situatie. Hij zal hierbij voorgeschiedenis en achtergrondinformatie over het concern geven om zo een omschrijving te geven van de situatie waar de desbetreffende organisatie in zit.

De verwachting van de tweede deelvraag gaat over het verschil in gebruik van modaliteiten tussen pers- en krantenberichten. De verwachting is dat er in persberichten vooral positieve informatie staat en in krantenberichten voornamelijk neutrale en negatieve informatie. In persberichten wordt het nieuws op een positieve manier gebracht door het slechte nieuws te verbloemen en de nadruk te leggen op de goede ontwikkeling binnen het bedrijf en de nieuwe

strategie die de organisatie gaat volgen. Zo probeert de persvoorlichter een grotere bekendheid van de organisatie, een sterkere identiteit en een positieve houding van het publiek tegenover de organisatie te verkrijgen. De journalist probeert het nieuws in krantenberichten op een neutrale en objectieve manier te brengen en wil hierbij zowel de negatieve als de positieve gevolgen aan de orde stellen.

De verwachting van de derde deelvraag gaat over de relatieve positie van de verschillende inhoudscategorieën. De verwachting is dat de negatieve gevolgen van de reorganisatie in persberichten later en in krantenberichten eerder worden geïntroduceerd. De negatieve gevolgen bestaan uit schrappen van banen, schrappen afdelingen/activiteiten, schrappen vestigingen en bezuinigingen. Op die manier legt de persvoorlichter eerst de nadruk op een nieuwe strategie om vervolgens nog te melden dat er ook een aantal banen geschraapt wordt. Wanneer er positieve gevolgen zijn van de reorganisatie, zullen deze juist eerder in het persbericht genoemd worden, omdat dit de identiteit van de organisatie versterkt. In krantenberichten is de verwachting dat de negatieve of positieve gevolgen eerder genoemd worden dan in persberichten. Hier gaat het om het brengen van het nieuws op een objectieve en neutrale manier waardoor de gevolgen eerder genoemd worden.

De verwachting van de vierde deelvraag gaat over de herkomst van de informatie uit krantenberichten. De verwachting is dat er informatie wordt gebruikt uit het persbericht, maar dat de journalist zelf ook informatie zal toevoegen. Dit kan door gebruik te maken van citaten van anderen, maar het kan ook achtergrondinformatie zijn. De journalist zal zijn eigen verhaal maken om de lezer een zo neutraal en objectief mogelijk beeld te geven van het nieuws.

2. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk wordt in §2.1 het corpus nader toegelicht. In § 2.2 worden de categorieënsystemen van dit onderzoek aan de hand van illustraties uit het corpus verduidelijkt. In §2.3 wordt een voorbeeld gegeven van een analyse van een bericht zoals alle pers- en krantenberichten zijn geanalyseerd.

§ 2.1 Het corpus

Het corpus bevat 35 persberichten met daarbij 43 corresponderende krantenberichten waardoor het corpus bestaat uit 43 berichtparen. Er zijn meer krantenberichten dan persberichten, omdat er meerdere krantenberichten gebaseerd zijn op een aantal persberichten.

Reorganisatie

In dit onderzoek wordt er niet zoals bij Meeuwsen en Veerman gekeken naar de negatieve gevolgen van een reorganisatie, omdat een reorganisatie ook positief kan zijn. Er is sprake van een reorganisatie als er een verandering is voor (een deel van) het personeel. Het doel van de reorganisatie zal in de meeste gevallen kostenbesparing of efficiëntieverbetering zijn. De reorganisatie kan ingrijpende gevolgen hebben, zoals het schrappen van banen, vestigingen, afdelingen en activiteiten. Aan de andere kant kan een reorganisatie ook positieve gevolgen hebben. Dit kan bijvoorbeeld het vergroten van het bedrijf zijn door product vernieuwing of het fuseren met een andere organisatie. Hierdoor kan het juist nodig zijn om banen, vestigingen, afdelingen en activiteiten te creëren.

Criteria selectie berichten

De berichten die in dit onderzoek zijn gebruikt, komen allemaal uit het corpus dat in 2006 is verzameld door studenten tijdens de cursus persberichten. De berichten zijn geselecteerd aan de hand van de criteria in tabel 2.1.

Tabel 2.1 Criteria selectie berichten.

criterium	Uitleg
ANP	Wanneer de berichten afkomstig zijn van het ANP, zijn deze niet opgenomen in het corpus. De persberichten die van het ANP komen, zijn al bewerkingen van het originele bericht. Het krantenbericht wordt dan van een secundaire bewerking gemaakt en hierdoor is het geen directe bewerking meer van een persbericht.

Inhoud	Uit de bewerking moet duidelijk worden dat het krantenbericht gebaseerd is op het persbericht. De krantenberichten moeten qua inhoud altijd een herkenbare link hebben met het persbericht. Wanneer dit niet het geval is, is het niet met zekerheid te zeggen dat het krantenbericht een bewerking is van het persbericht.
Publicatie	Het krantenbericht moet binnen een paar dagen na de uitgifte van het persbericht gepubliceerd zijn.
Reorganisatie	Het onderwerp van de berichten is reorganisatie en dient in zowel het persbericht als het krantenbericht aanwezig te zijn. De persberichten zijn allemaal berichten vanuit organisaties die gaan over een reorganisatie van de eigen organisatie.

Dit onderzoek geeft een beeld van wat de journalist doet met de informatie uit het persbericht. De lengte van de krantenberichten speelt geen rol, omdat er verschillen in lengte kunnen zijn. De journalist kan informatie weggelaten of toevoegen. In de meeste gevallen wordt er informatie in de krantenberichten weggelaten, omdat de persberichten te uitgebreid zijn om te publiceren of omdat de journalist de informatie niet relevant (genoeg) vindt. Dit wil niet zeggen dat er geen nieuwe informatie toegevoegd kan worden. Wanneer de journalist het nodig vindt om de lezer een completer beeld te geven van het nieuws, kan er informatie toegevoegd worden in het krantenbericht, die niet afkomstig is van het persbericht.

Sectoren persberichten

De persberichten komen van organisaties uit de volgende sectoren. De sectoren zijn gebaseerd op de indeling van de Kamer van Koophandel (KvK, 2007). Hier worden 14 sectoren en 55 klassen onderscheiden. De sector vervoer is dit schema uit elkaar gehaald, omdat er een aantal telecombedrijven tussen staat wat voor onduidelijkheid kan zorgen. In tabel 2.2 staan de bedrijven onderverdeeld in de verschillende sectoren. De sectoren die aan bod komen bij dit corpus zijn:

- Algemene diensten (gezondheid en welzijn) - 3 persberichten
- Detailhandel (detailhandel food) - 2 persberichten
- Facilitaire diensten (uitzendbureau) - 1 persberichten
- Financiën (banken/verzekeringen) - 3 persberichten
- Industrie (uitgeverij/drukkerij, delfstoffenwinning, elektronische en optische apparaten, chemie en kunststof, overige industrie) - 15 persberichten
- Telecom - 4 persberichten
- Vervoer (overig vervoer, diensten ten behoeve van vervoer) - 7 persberichten

Tabel 2.2 Sectoren persberichten.

Sector	Bedrijf	Aantal persberichten
Algemene diensten	Essent	1
	Gazprom	1
	Menzis	1
Detailhandel	Laurus	1
	Numico	1
Facilitaire diensten	Randstad	1
Financiën	ABN AMRO	1
	Rabobank	1
	Rijnhove beheer	1
Industrie	Agfa-Gevaert	1
	Akzo Nobel	2
	Audax	1
	BASF	1
	NDC VBK	1
	PCM	1
	Philips	3
	Shell	1
	Tulip	1
	Unilever	2
	Wegener Dagbladen	1
Telecom	BASE	1
	KPN	2
	Versatel	1
Vervoer	Connexion	2
	Stork Aerospace	2
	TNT	1
	TPG Post	2
Totaal		35

Alle krantenberichten komen uit het bestaande corpus. In tabel 2.3 is weergegeven uit welke kranten de berichten komen.

Tabel 2.3 Herkomst krantenberichten.

Krant	Aantal krantenberichten
Het Financieele Dagblad	12
De Telegraaf	10
De Volkskrant	6
Trouw	3
NRC Handelsblad	3
Eindhovens Dagblad	3
Algemeen Dagblad	2
Dagblad van het Noorden	1
Tijd Nieuwslijn	1
De Haagsche Courant	1
Het Parool	1

§ 2.2 Coderingssystemen

In deze paragraaf komen de inhoudcodering, de modaliteitcodering en de broncodering van dit onderzoek aan bod.

Inhoudcodering

Het coderingssysteem van Meeuwse en Veerman is in dit onderzoek aangepast en uitgebreid met nieuwe inzichten. Meeuwse en Veerman legden voornamelijk de nadruk op de negatieve mededelingen in hun onderzoek. In dit onderzoek ligt de nadruk op zowel de positieve als negatieve gevolgen van de reorganisatie. De groepen van de organisatieverandering zijn *kern*, *proces*, *doel*, *resultaat*, *banen*, *activiteiten en afdelingen*, *vestigingen* en *financieel*. Elke groep kan zowel negatieve, neutrale als positieve gevolgen bevatten. Het gaat dan om het schrappen van bijvoorbeeld banen en vestigingen of het creëren van activiteiten en afdelingen en investeringen.

De eerste groep is *kern* (TK) waar de kern van de reorganisatie onder valt.

Figuur 2.1 Groep kern.

Kern	
Categorie	Toelichting
TK	Kern van de reorganisatie. VB: "Telecombedrijf sluit distributiedeal met rechtenhouder Tele2-Versatel".

De groep *proces* (figuur 2.2) bestaat uit *toelichting proces* (TP) en *toelichting op het tijdspad of fases* (TT) in de reorganisatie.

Figuur 2.2 Groep proces.

Proces	
Categorie	Toelichting
TP	Toelichting proces; toelichting op de manier waarop het reorganisatieproces verloopt/zal verlopen. VB: <i>“Getronics heeft de salarisadministratietak afgelopen maart in de verkoop gezet”</i> .
TT	Toelichting op tijdspad of fases in reorganisatie. VB: <i>“Volgens het ict-concern komt de verkoopopbrengst van de salarisadministratietak in het vierde kwartaal binnen, maar mogelijk eerder”</i> .

De groep *doel* bestaat uit *negatief doel* (ND) en *positief doel* (PD). Het negatieve doel gaat om het voorkomen van problemen en het positieve doel gaat om het bereiken van iets moois.

Figuur 2.3 Groep doel.

Doel	
Categorie	Toelichting
ND	Negatief doel; voorkomen van problemen. VB: <i>“Volgens Van Boxtel zijn deze maatregelen noodzakelijk om tot de beste zorgverzekeraars van Nederland te behoren”</i> .
PD	Positief doel: bereiken van iets moois. VB: <i>“Dit zal gebeuren door het stroomlijnen van alle organisaties, zodat ze beter beantwoorden aan de specifieke noden van hun respectieve markten en klanten en door elke businessgroep de nodige middelen te geven om de groeidoelstellingen te bereiken”</i> .

Bij de groep *resultaat* (TR) gaat het om toelichting op het feitelijke resultaat van de maatregelen.

Figuur 2.4 Groep resultaat.

Resultaat	
Categorie	Toelichting
TR	Toelichting resultaat; toelichting op het feitelijke resultaat van de aangekondigde maatregelen. VB: <i>“De grootste klappen van de reorganisatie vallen in België”</i> .

Bij de groep banen zijn er vier mogelijkheden; het *schrappen* (SB), het *verplaatsen* (VB), het *creëren* (CB) en het *behouden* van banen (BB). Het aspect schrappen van banen – suggestief van Meeuwssen en Veerman is verwijderd. Dit aspect is opgenomen in schrappen van banen, omdat deze zeer op elkaar lijken en het suggestief schrappen van banen maar heel sporadisch voorkomt. Er is ook een toelichting op de manier van schrappen van banen. Hier wordt aangegeven hoe de banenreductie gerealiseerd wordt.

Figuur 2.5 Groep banen.

Banen	
Categorie	Toelichting
SB	Schrappen van banen; aankondiging waarin staat dat er banen binnen de organisatie worden geschrapt. VB: <i>“In totaal verdwijnen er vanaf 2007 door deze reorganisatie 350 tot 400 vaste banen”.</i>
TSB	Toelichting schrappen banen; hoe banenreductie gerealiseerd wordt: ontslagen, verloop, flexibele krachten eruit. VB: <i>“De banen die verdwijnen, zullen voornamelijk gedwongen zijn, omdat er in het sterk afgeslankte concern weinig mogelijkheden zijn voor herplaatsing”.</i>
VB	Verplaatsen van banen; aankondiging waar staat dat er banen binnen de organisatie worden geschrapt, maar ergens anders in de organisatie weer gecreëerd worden. VB: <i>“De overige medewerkers van PCM Algemene Boeken zullen herplaatst worden binnen het PCM concern”.</i>
CB	Creëren van banen; aankondiging waarin staat dat er banen binnen de organisatie worden gecreëerd. VB: <i>“We zijn zelfs weer aan het rekruteren zoals voor productmanagers en netwerkingingenieurs”.</i>
BB	Behouden van banen; aankondiging waarin staat dat er banen binnen de organisatie worden behouden. VB: <i>“Hoewel er tot 2010 een banengarantie is afgegeven, (...)”.</i>

De groep activiteiten en afdelingen daarentegen is uitgebreider. Naast de vier mogelijkheden *schrappen* (SA), *verplaatsen* (VA), en *toevoegen* (TA) kunnen de activiteiten en afdelingen ook *uitbested* (UA), *geïntegreerd* (IA) en *gecentraliseerd* (CA) worden. Het behouden van activiteiten was bij de opzet van de inhoudcodering ook een optie, maar dit kwam niet voor in de berichten.

Figuur 2.6 Groep activiteiten en afdelingen.

Activiteiten/afdelingen	
Categorie	Toelichting
SA	Schrappen/beperken van activiteiten/afdelingen. VB: <i>“De divisie PCM Algemene Boeken wordt vrijwel geheel opgeheven”.</i>
TA	Toevoegen van nieuwe activiteiten/afdelingen. VB: <i>“Het is een grote toevoeging aan ons scala aan HR-diensten”.</i>
UA	Uitbesteden van activiteiten/afdelingen. VB: <i>“Het telecombedrijf zoekt naar mogelijkheden voor uitbesteding zo maakte Versatel gisteren bekend”.</i>
IA	Integreren van activiteiten/afdelingen. VB: <i>“Daarnaast zal Menzis de komende achttien maanden meerdere bedrijfsonderdelen samenvoegen om het bedrijf zo ‘efficiënt mogelijk en kostenbesparend’ in te richten”.</i>
CA	Centraliseren van activiteiten/afdelingen. VB: <i>“Wegener gaat een centrale redactie formeren in Apeldoorn, de zogeheten verrijkingsredactie”.</i>
VA	Verplaatsen van activiteiten/afdelingen. VB: <i>“Dit betekent dat vanaf volgend jaar –naast de activiteiten van Unilever Bestfoods Nederland- ook de werkzaamheden van de andere twee huidige werkmaatschappijen, Lever Fabergé in Bodegraven en de IgloMora Groep in Den Bosch, vanuit Rotterdam worden uitgevoerd”.</i>

De categorie vestigingen bestaat uit het *schrappen* (SV), *verplaatsen* (VV), *behouden* (BV) en het *creëren* van vestigingen (CV). Onder het aspect *hoofdkantoor* (HV) vallen de zinnen waarin een mededeling wordt gedaan over de vestigingsplaats van het nieuwe hoofdkantoor.

Figuur 2.7 Groep vestigingen.

Vestigingen	
Categorie	Toelichting
SV	Schrappen van vestigingen; aankondiging waarin staat dat er één of meerdere vestigingen worden geschrapt. VB: <i>“Zorgverzekeraar Menzis sluit de vestiging in Rotterdam”.</i>
VV	Verplaatsen van vestigingen; aankondiging waarin staat dat er één of meerdere vestigingen worden verplaatst. VB: <i>“Door de fusie ontstaat een concentratie van werk in Amersfoort, Arnhem en Wageningen, aldus Menzis”.</i>

BV	Blijven van vestigingen; aankondiging waarin staat dat er één of meerdere vestigingen blijven. VB: <i>“De aangekondigde herstructurering heeft geen directe gevolgen voor de fabrieken van Unilever in Nederland en voor Unilever Research & Development in Vlaardingen”.</i>
CV	Creëren van vestigingen; aankondiging waarin staat dat er één of meerdere vestigingen worden gecreëerd. VB: <i>“Het eerste kantoor in China is geopend”.</i>
HV	Uitspraak over de vestiging van het nieuwe hoofdkantoor. VB: <i>“Waarvan het hoofdkantoor gevestigd is in Nederland”.</i>

De categorie financieel bestaat uit *bezuinigingen* (B), *investeringen* (I) en *toelichting op de kosten of wijze van betaling van de reorganisatie* (TF).

Figuur 2.8 Groep financieel.

Financieel	
Categorie	Toelichting
B	Bezuinigingen; aankondiging waarin staat dat de organisatie gaat bezuinigen. VB: <i>“Mogelijk zorgt de fusie later nog voor een nieuwe ronde van bezuinigingen, maar daar zijn pas onlangs de berekeningen voor gestart”.</i>
I	Investeringen; aankondiging waarin staat dat de organisatie gaat investeren. VB: <i>“Versatel investeerde vervolgens honderden miljoenen euro’s in het geschikt maken van zijn netwerk om de beelden exclusief aan zijn abonnees te kunnen aanbieden”.</i>
TF	Toelichting op kosten of wijze van betaling van de reorganisatie. VB: <i>“Randstad steekt EUR 10 a 15 miljoen in de integratie en verdere ontwikkeling van het salarisadministratiebedrijf”.</i>

De groep achtergrondinformatie (figuur 2.9) bestaat uit *achtergrondinformatie branche* (AB), *achtergrondinformatie concern* (AC), *achtergrondinformatie voorgeschiedenis* (AV), *achtergrondinformatie medewerkers* (AM), *achtergrondinformatie vestigingsplaats concern* (AP) en *achtergrondinformatie financieel* (AF).

Figuur 2.9 Groep achtergrondinformatie.

Achtergrondinformatie	
Categorie	Toelichting
AB	Achtergrondinformatie branche; informatie over ontwikkelingen in de betreffende branche. VB: <i>“Van Nederlandse zijde zal Fokker Services zich inspinnen voor betrokkenheid van nog meer industriële bedrijven”.</i>
AC	Achtergrondinformatie concern; informatie over het concern. VB: <i>“Alenia Aeronautica maakt deel uit van de Finmeccanica Group en is een toonaangevende onderneming op het gebied van luchtvaartprogramma’s waaronder diensten ter ondersteuning van uiteenlopende klantengroepen”.</i>
AV	Achtergrondinformatie voorgeschiedenis van de reorganisatie. VB: <i>“De drinkwaterbedrijven en hun 58 jaar oude dochter, het voormalige Keuringsinstituut voor Waterleidingsartikelen, zijn de afgelopen vier jaar naar een scheiding toe gegroeid”.</i>
AM	Achtergrondinformatie medewerkers; informatie over het (aantal) medewerkers dat binnen het concern werkzaam is. VB: <i>“Bij de logistieke tak van TNT werken 37.000 mensen op een totaal van 162.000 bij TNT”.</i>
AP	Achtergrondinformatie vestigingsplaats concern; informatie over de plaats van het concern. VB: <i>“Novogate zal vanuit twee vestigingsplaatsen, München en Düsseldorf, een gezamenlijk platform voor levering van gas aan openbare nutsbedrijven starten”.</i>
AF	Achtergrondinformatie financieel; financiële informatie over het bedrijf. VB: <i>“Essent heeft een belang van 51% in het nutsbedrijf van Bremen en 25% in Stadtwerke Bielefeld”.</i>

Hierna volgt de groep overige waar de categorieën *recente fusie* (RF), *productvernieuwing* (PV), *efficiëntieverbetering* (EV) en *informatie over het product* (IP) onder vallen.

Figuur 2.10 Groep overige.

Overige	
Categorie	Toelichting
RF	Recente fusie. VB: <i>“Twee jaar geleden kocht het concern in de VS al Gemin”.</i>

EV	Efficiëntieverbetering /processen stroomlijnen/optimaliseren. VB: <i>“Processen worden geoptimaliseerd, activiteiten geconcentreerd en capaciteit effectiever benut”.</i>
PV	Productvernieuwing. VB: <i>“De kranten stappen binnenkort over op tabloidformaat”.</i>
IP	Informatie product. VB: <i>“Flood kent ook een productlijn voor de restauratie van vinylen gevelbeplating en luiken”.</i>

De laatste groep is bekendmaking van nieuws. Deze categorie was door Meeuwsen en Veerman niet eenduidig gecodeerd. Het gaat waarschijnlijk om een zin waarbij het nieuws aan de pers wordt aangekondigd, vandaar de nieuwe naam. In dit onderzoek is deze categorie gesplitst in: *bekendmaking aan de pers (BP)*, *bekendmaking aan de organisatie (BO)* en *bekendmaking aan derden (BD)*.

Figuur 2.11 Groep bekendmaking.

Bekendmaking	
Categorie	Toelichting
BP	Bekendmaking van nieuws aan de pers: zinnen waarin het nieuws aan de pers wordt aangekondigd. VB: <i>“Dat maakte bedrijf x vorige week bekend”.</i>
BO	Bekendmaking van nieuws aan de organisatie: zinnen waarin het nieuws aan de organisatie wordt aangekondigd. VB: <i>“De bestuursvoorzitter maakte het nieuws via een televisieverbinding op alle locaties tegelijk bekend”.</i>
BD	Bekendmaking van nieuws aan derden: zinnen waarin het nieuws aan derden wordt aangekondigd. VB: <i>“Ook de vakbonden zijn ingelicht”.</i>

De laatste categorie *informatie ontbreekt (IO)* is hetzelfde gebleven. Hier gaat het om informatie die nog niet bekend is of nog niet bekend kon worden gemaakt. Deze categorie is niet opgenomen in de berekeningen in het hoofdstuk resultaten.

Figuur 2.12 Groep ontbrekende informatie.

Informatie ontbreekt	
IO	Informatie die nog niet bekend is of nog niet bekend kon worden gemaakt. VB: <i>“Over de omvang en verdeling van het werk kan Stork nog niks zeggen.”</i>

Modaliteitcodering

De tweede codering bestaat uit evaluaties, modaliteiten en andere ‘niet-feitelijke’ aspecten. Modaliteit drukt de verhouding uit tussen de beschrijving en de werkelijkheid, bijvoorbeeld het oordeel van de spreker ten opzichte van de waarschijnlijkheid, mogelijkheid en wenselijkheid van de inhoud van de uiting. Als een zin geen evaluatie, modaliteit of ander ‘niet-feitelijke’ aspect bevat, krijgt de zin het label *geen modaliteit* (F) toegewezen.

Figuur 2.13 Onderdeel feit.

Feit	
F	Geen modaliteit VB: <i>“Het Nederlandse energiebedrijf Essent gaat samen met het Duitse Bayerngas gas leveren aan Duitse lokale energiebedrijven.”</i>

De volgende categorie draait om een evaluatie of commentaar op de reorganisatie. Het onderdeel bestaat uit een *positieve evaluatie* (PE) of *negatieve evaluatie* (NE) van derden of vanuit de organisatie. De evaluatie van derden kan commentaar zijn van bijvoorbeeld een vakbond of deskundige op het desbetreffende vakgebied. Het commentaar vanuit de organisatie is hier aan toegevoegd. Dit kan een evaluatie zijn van een directeur of ander belangrijk persoon binnen de organisatie.

Figuur 2.14 Onderdeel evaluatie.

Evaluatie	
PE	Positieve evaluatie of commentaar op reorganisatie VB: <i>“Gasunie is zeer verheugd over deze overeenkomst als een volgende stap in de richting van een definitief akkoord.”</i>
NE	Negatieve evaluatie of commentaar op reorganisatie VB: <i>“Tulip kampt al jarenlang met problemen.”</i>

De derde categorie bestaat uit de mogelijkheidskwalificatie. Deze kan *mogelijk* (MO) of *onmogelijk* (OM) zijn.

Figuur 2.15 Onderdeel mogelijkheidskwalificatie.

Mogelijkheidskwalificatie	
MO	<p>Waarschijnlijkheidskwalificatie</p> <p>VB: <i>“Mogelijk zorgt de fusie later nog voor een nieuwe ronde van bezuinigingen, maar daar zijn pas onlangs de berekeningen voor gestart.”</i></p>
OM	<p>Onwaarschijnlijkheids -uitspraak</p> <p>VB: <i>“Aangezien de RET per 1 januari wordt verzelfstandigd en daarmee de kans op het binnenhalen van de opdracht vrij gering wordt.”</i></p>

Onder de vierde categorie vallen de wenselijkheiduitspraken. Deze bestaat uit een *positieve wenselijkheiduitspraak* (PW) en een *negatieve wenselijkheiduitspraak* (NW).

Figuur 2.16 Onderdeel wenselijkheiduitspraken.

Wenselijkheiduitspraak	
PW	<p>Positieve wenselijkheiduitspraak</p> <p>VB: <i>“Volgens bestuursvoorzitter Roger van Boxtel moet Menzis reorganiseren om straks voor haar verzekerden een stabiele en vertrouwde speler te zijn en te blijven in de veranderende zorgmarkt”.</i></p>
NW	<p>Negatieve wenselijkheiduitspraak</p> <p>VB: <i>“Ik vraag me wel af wat er gebeurt als Laurus boven de EUR 200 miljoen schuld komt.”</i></p>

De laatste categorie bestaat uit toekomstgerichte verwachtingen. Dit kan een *positieve verwachting* (PV) of een *negatieve verwachting* (NV) zijn.

Figuur 2.17 Onderdeel toekomstgerichte verwachting.

Toekomstgerichte verwachting	
PV	<p>Positieve toekomstgerichte verwachting (hopen)</p> <p>VB: <i>“De voltooiing van de transactie zal naar verwachting voor het eind van het jaar plaatsvinden.”</i></p>
NV	<p>Negatieve toekomstgerichte verwachting (vrezen)</p> <p>VB: <i>“Het telecombedrijf zoekt naar mogelijkheden voor uitbesteding, maar gedwongen ontslagen zijn niet uitgesloten.”</i></p>

Broncodering

Na de inhoudelijke en evaluatieve codering van de zinnen vindt er een broncodering (figuur 2.18) plaats. Door de broncodering (De Jong, 2009) wordt expliciet gemaakt welke informatie uit het persbericht komt of in het krantenbericht wordt toegevoegd (stap 1).

De zinnen in de berichten worden allemaal via deze broncodering geanalyseerd. Wanneer het persbericht wordt gecodeerd, kan deze alleen maar de codes één tot en met 3 krijgen, omdat de bron in het persbericht staat. Als een zin geen expliciete bronvermelding heeft, krijgt het de code 1. Wanneer het een bedrijfsbron is, kan dit worden uitgesplitst in een citaat (2) of anders (3). De zinnen van de krantenberichten kunnen de codes 1 tot en met 8 krijgen. Het gaat er om of de zin in het persbericht staat of dat het is toegevoegd aan het krantenbericht. Als de zin is toegevoegd aan het krantenbericht kan de informatie van het bedrijf zelf komen, van de journalist zijn of van derden zijn.

Figuur 2.18 Broncodering.

Broncodering		
Stap 1	Stap 2	Stap 3
Persbericht	→ Geen bronvermelding (1)	
	→ Bedrijfsbron	→ Citaat (2)
		→ Anders (3)
Krantenbericht	→ Bedrijfsbron	→ Citaat (4)
		→ Anders (5)
	→ Tekst van de journalist (6)	
	→ Bron van derde	→ Citaat (7)
		→ Anders (8)

In onderstaande illustratie wordt van elk bronaspect een voorbeeld gegeven uit het corpus.

Illustratie 2.1 Voorbeelden van de acht broncodes uit het corpus.

Code	Bronaspect	Voorbeeld
1	Informatie in PB - geen bronvermelding	<i>De reorganisatie maakt deel uit van het in 2001 aangekondigde Masterplan Kostenflexibilisering dat als doel heeft de efficiëntie en concurrentiekracht van het bedrijf te versterken.</i>
2	Informatie in PB - bedrijfsbron, citaat	<i>Marc Olivié, Agfa's President en CEO, zei: "Hoewel de grondstofkosten historische hoogtes bereikten, konden we voor het tweede kwartaal goede resultaten voorleggen".</i>

3	Informatie in PB - bedrijfsbron, anders	<i>Koninklijke Philips Electronics (NYSE:PHG, AEX:PHI) en VDL Groep hebben vandaag bekend gemaakt dat een intentieverklaring is getekend voor de overname van de Philips Enabling Technologies Group (ETG) door de VDL Groep.</i>
4	Toegevoegd aan KB - bedrijfsbron, citaat	<i>"Wat verschuivingen hier en daar zijn wel aan de orde, maar het betekent dat meer mensen een vaste baan krijgen en we minder gebruikmaken van uitzendkrachten", zegt VDL-directeur Wim van der Leegte</i>
5	Toegevoegd aan KB - bedrijfsbron, anders	<i>Verwacht wordt dat de verkoop in het vierde kwartaal kan worden afgerond, zo maakten de ondernemingen gisteren bekend.</i>
6	Toegevoegd aan KB - tekst van de journalist	<i>Philips ETG werd in 1900 opgericht als Philips Machinefabrieken met als doel het leveren van industriële mechanisatie en apparatuur aan de overige Philips-bedrijven.</i>
7	Toegevoegd aan KB - bron derde, citaat	<i>Maar volgens analist Wing-Yen Choi (Theodoor Gilissen Bankiers) mag dat geen probleem zijn: "Met de toezegging dat het geld er komt, krijgt Getronics vast wel iets meer tijd van de banken als dat nodig zou zijn."</i>
8	Toegevoegd aan KB - bron derde, anders	<i>Analist Victor Bareno (SNS Securities) sluit zich hierbij aan.</i>

§ 2.3 Voorbeeldanalyse

De berichtparen zijn allemaal volgens dezelfde procedure geanalyseerd. Hieronder worden de stappen van deze procedure toegelicht. Als eerste worden de zinnen van het bericht genummerd, waarbij de kopjes en tussenkopjes ook meegenomen worden. Zinnen die bestaan uit meerdere uitingen, zoals een zin die bestaat uit twee samengestelde bijzinnen, worden los van elkaar geanalyseerd. Elke zin wordt geanalyseerd aan de hand van vier onderdelen; de positie, de inhoud, de modaliteit en de bron. De koppen worden wel inhoudelijk geanalyseerd, maar de subkopjes niet, omdat deze vaak niet inhoudelijk te coderen zijn vanwege de beperkte informatie.

Hieronder is een voorbeeld te zien van de wijze waarop alle berichten zijn gecodeerd. In de eerste kolom (nr.) staat het nummer van de zin en of er meerdere uitingen per zin zijn. In de tweede kolom (P) staat de positie van de zin. Deze bestaat uit de volgende onderdelen: kop, lead, body en deelopjes. De derde kolom (I) bestaat uit de inhoudscategorieën. De vierde kolom (M) bestaat uit

de codes waarmee de modaliteiten aangeduid worden. In de vijfde kolom (B) staat de broncode waarin wordt aangegeven waar de zin vandaan komt. In de laatste kolom staat de inhoud van de zin.

Illustratie 2.2 Voorbeeldanalyse persbericht 'Menzis informeert medewerkers over toekomst'.

Nr.	P	I	M	B	Zin
1	1	TP	F	1	Menzis informeert medewerkers over toekomst
2	2	TP	F	1	Zorgverzekeraar Menzis informeert vandaag haar medewerkers over de strategie en plannen voor de toekomst.
3	2	TP	F	1	Op alle vijf de locaties worden zij tegelijk geïnformeerd over de koers van het bedrijf voor de komende 18 maanden.
4A	2	VV	F	1	De medewerkers krijgen te horen dat werkzaamheden geconcentreerd gaan worden op de locaties in de kernwerkgebieden
4B	2	SV	F	1	dat de locatie in Rotterdam gefaseerd wordt afgebouwd.
5	2	SB	F	1	In totaal verdwijnen er vanaf 2007 door deze reorganisatie 350 tot 400 vaste banen.
6	3	PD	PW	2	Volgens bestuursvoorzitter Roger van Boxtel moet Menzis reorganiseren om straks voor haar verzekerden een stabiele en vertrouwde speler te zijn en te blijven in de veranderende zorgmarkt.
7	3	AB	F	2	'Door de invoering van de Basisverzekering is veel administratief werk overbodig geworden.
8	3	PD	F	2	Daarnaast gaan we de komende 18 maanden bedrijfsonderdelen mogelijk verregaand samenvoegen om onze processen verder te stroomlijnen.
9	3	VV	F	2	De administratieve werkzaamheden die in Rotterdam plaats vinden zullen waarschijnlijk nog dit jaar verplaatst worden naar andere locaties.
10	3	SV	F	2	Hierdoor blijft er op deze locatie te weinig werk over en wordt ze gefaseerd gesloten,' aldus van Boxtel.
11	0	-	F	1	Van werk naar werk
12	3	ND	PW	3	Volgens van Boxtel zijn deze maatregelen noodzakelijk om tot de beste zorgverzekeraars van Nederland te behoren.
13	3	PD	PW	2	'Met een klantgedreven benadering in alles wat we doen en gericht op optimale zorgkostenbeheersing, moeten we ons bedrijf zo efficiënt mogelijk inrichten.
14	3	TR	F	2	Dat garandeert voor de toekomst de werkgelegenheid in ons kernwerkgebied,' aldus de Menzis topman.

15A	3	SB	PW	3	Gedwongen ontslagen zijn volgens van Boxtel niet te vermijden:
15B	3	TP	F	2	'Het huidige sociaal plan loopt tot en met 2006.
16	3	TP	F	2	Met de vakbonden gaan we in gesprek voor een sociaal plan vanaf 2007.
17	3	TP	F	2	Centraal hierbij staat de begeleiding van medewerkers bij het vinden van een baan binnen of buiten het concern.
18	3	TP	F	2	De ondernemingsraad heeft aangegeven het proces kritisch te blijven volgen en input te leveren voor het sociaal plan.'
19	0	-	F	1	Fusie
20	3	AF	F	1	Door de aangekondigde fusie met Agis Zorgverzekeringen en Delta Lloyd Zorg & OHRA Zorg ontstaat er een concentratie van werk in het midden van het land, te weten in Amersfoort, Arnhem en Wageningen.
21	3	AT	F	1	Een locatieonderzoek zal in de loop van 2007 meer duidelijkheid geven over de werkzaamheden per locatie.
22	3	HV	F	1	Wel is duidelijk dat het hoofdkantoor van Menzis in de loop van 2007 verhuist van Zwolle naar Amersfoort.
23	3	AT	F	1	Tevens zal een herkenbare aanwezigheid in de kernwerkgebieden worden geborgd.

Na de analyse is per zin het aantal woorden geteld en is de relatieve positie van elke zin bepaald. Vervolgens zijn de inhoudscategorieën en de modaliteiten in groepen ingedeeld. De analysetabellen zijn omgezet in een SPSS-bestand waarbij de berichten in zinnen stonden. Hier zijn de eerste berekeningen gedaan waarna het bestand is omgevormd tot een ander SPSS-bestand waarbij de categorieën in woorden werden uitgedrukt om dit vervolgens in proporties uit te drukken. Het uitdrukken in proportie is om geen scheve verhoudingen te krijgen vanwege korte en lange berichten.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de analyses besproken. In §3.1 wordt een aantal globale verschillen tussen persberichten en krantenberichten besproken. In §3.2 wordt de eerste onderzoeksvraag behandeld. Dit zijn de resultaten van de verschillen wat betreft inhoudscategorieën tussen pers- en krantenberichten. In §3.3 wordt de onderzoeksvraag over de verschillen tussen pers- en krantenberichten wat betreft modaliteit behandeld. In §3.4 worden de resultaten van de relatieve positie van inhoudscategorieën en modaliteiten behandeld. In §3.5 wordt de herkomst van informatie uit krantenberichten nader bekeken. In §3.6 worden de resultaten over de verschillen in de lead van pers- en krantenberichten behandeld.

§ 3.1 Globale verschillen

Het corpus bestaat uit 43 berichtparen. In onderstaande tabel 3.1 is te zien dat de persberichten bestaan gemiddeld uit 19.65 zinnen en krantenberichten gemiddeld 19.87 zinnen. Uit tabel 3.2 blijkt dat de persberichten uit 335.3 woorden bestaan en krantenberichten 228.2 woorden bevatten.

Tabel 3.1 Zinnen per bericht.

	Persbericht	Krantenbericht
Aantal deelzinnen	614	655
Min. aantal zinnen	7	3
Max. aantal zinnen	32	30
Gem. aantal zinnen	19.65	19.87
Standaard deviatie zinnen	6.42	7.27

N = 43

Tabel 3.2 Woorden per bericht.

	Persbericht	Krantenbericht
Min. aantal woorden	159	51
Max. aantal woorden	600	516
Gem. aantal woorden	335.35	228.23
Standaard deviatie woorden	107.91	135.95

N = 43

In persberichten komen gemiddeld genomen meer woorden per bericht voor, maar met een relatief kleine afwijking. In de krantenberichten komen gemiddeld gezien minder woorden per bericht voor, maar met een relatief grote afwijking.

Tabel 3.3 Gemiddeld aantal woorden verdeeld over kop, lead en body.

	Kop	Lead	Body	Tussenkopjes
Persbericht	7.97	16.73	18.21	2.20
Krantenbericht	5.35	11.37	14.09	0.00

N = 43

In *tabel 3.3* is het aantal woorden per positie te zien. Op alle posities bestaan de persberichten uit meer woorden. Voornamelijk de lead springt eruit waarbij bijna anderhalf keer zoveel woorden in de persberichten staan. Als laatst blijkt dat er in krantenberichten helemaal geen gebruik van deeltkopjes wordt gemaakt.

Wat betreft het aantal zinnen zijn persberichten bijna even lang als krantenberichten. Het aantal woorden daarentegen is bij persberichten bijna anderhalf keer zo veel als bij krantenberichten. Persberichten bevatten langere zinnen dan krantenberichten.

Het aantal woorden is per positie (kop, lead en body) bij de persberichten groter. Het grootste verschil is duidelijk te zien bij de lead, waarbij in persberichten bijna anderhalf keer zoveel woorden in staan.

Verkenning

Vervolgens is er een eerste verkenning gedaan om te kijken wat er gebeurt binnen de groepen van de inhoudscategorieën. De opvallende resultaten zijn vervolgens per groep gesplitst in de onderliggende categorieën. Alle inhoudscategorieën zijn ingedeeld in groepen; *kern, proces, doel, resultaat, banen, activiteiten/afdelingen, vestigingen, financieel, achtergrond, overige* en *bekendmaking*. In bijlage A is te vinden welke categorieën onder welke groep vallen.

Er is gekeken naar de frequentie van dezelfde inhoudscategorieën in pers- en krantenberichten. In onderstaande tabel 3.4 is het aantal zinnen per groep te zien in zowel absolute als relatieve cijfers. Uit de tabel blijkt dat in de persberichten de categorieën: *achtergrond* (29.6%) en *proces* (14.7%) eruit springen wat betreft frequentie. In de krantenberichten zijn dat voornamelijk *achtergrond* (39.4%), *banen* (11.6%) en *proces* (11.1%).

Tabel 3.4 Absolute en relatieve aantallen per inhoudscategorie.

Groep	Persbericht	Krantenbericht
Kern	63 (9.3%)	76 (10.4%)
Proces	99 (14.7%)	81 (11.1%)
Doel	95 (14.1%)	37 (5.1%)
Resultaat	65 (9.6%)	21 (2.9%)
Banen	52 (7.7%)	85 (11.6%)
Activiteiten/afdelingen	11 (1.6%)	18 (2.5%)
Vestigingen	15 (2.2%)	20 (2.7%)
Financieel	25 (3.7%)	58 (7.9%)
Achtergrond	200 (29.6%)	288 (39.4%)
Overige	31 (4.6%)	22 (3.0%)
Bekendmaking	19 (2.8%)	25 (3.4%)
Totaal	675 (100%)	731 (100%)

Wanneer de standard residuals tussen de kolommen een waarde heeft van boven de -2.0 of 2.0 kan worden aangenomen dat er verschillen zijn tussen persberichten en krantenberichten. Uit de standard residuals blijkt dat er bij de groepen kern, proces, banen, activiteiten/afdelingen, vestigingen, overige en bekendmaking geen verschillen tussen persberichten en krantenberichten zijn. De groepen doel en resultaat komen vaker voor in persberichten en de groepen financieel en achtergrondinformatie komen vaker voor in krantenberichten.

Omdat de categorie *achtergrond* zo groot is, wordt deze gesplitst in onderstaande tabel 3.5. Hier is te zien dat in beide berichten *achtergrondinformatie concern* hoog scoort (PB 14.8% en KB 13.1%). In krantenberichten springt de categorie *achtergrondinformatie financieel* er ook uit met zijn 11.8% in vergelijking tot de meest voorkomende categorie *achtergrondinformatie concern* met 13.1%.

Er is een aantal verschillen tussen pers- en krantenberichten wat betreft de groep achtergrondinformatie. Ten eerste is er een verschil bij de categorie *concern*. In persberichten komt dit vaker voor (50.0%) dan bij krantenberichten (33.3%). Ten tweede komt de categorie *voorgeschiedenis* vaker voor in krantenberichten (12.2%) dan in persberichten (6.5%). Ten derde komt de categorie *vestigingsplaats concern* vaker voor in persberichten (4.0%) dan in krantenberichten (1.7%). Als laatste komt de categorie *financieel* vaker voor in krantenberichten (29.9%) dan in persberichten (16.0%).

Tabel 3.5 Absolute en relatieve aantallen per inhoudscategorie van de groep achtergrondinformatie

Groep achtergrondinformatie	Persbericht	Krantenbericht
Achtergrondinformatie branche	31 (4.6%)	41 (5.6%)
Achtergrondinformatie concern	100 (14.8%)	96 (13.1%)
Achtergrondinformatie voorgeschiedenis	13 (1.9%)	35 (4.8%)
Achtergrondinformatie medewerkers	16 (2.4%)	25 (3.4%)
Achtergrondinformatie vestigingsplaats concern	8 (1.2%)	5 (0.7%)
Achtergrondinformatie financieel	32 (4.7%)	86 (11.8%)
Totaal	675 (100%)	731 (100%)

De groepen *achtergrondinformatie* en *proces* komen het meest voor in persberichten. In krantenberichten zijn dit de groepen *achtergrondinformatie*, *banen* en *proces*.

§ 3.2 Inhoudscategorieën

Onderzoeksvraag 1: *In hoeverre zijn er verschillen wat betreft inhoud tussen persberichten en krantenberichten?*

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn de inhoudscategorieën omgezet van aantal zinnen naar aantal woorden per categorie en vervolgens naar proportionele aantallen door het aantal woorden per inhoudscategorie te delen door het totaal aantal woorden van het bericht. Vervolgens is er gekeken of er verschillen zijn via een paired t-test.

Tabel 3.6 Verschillen inhoudscategorieën in groepen.

Groep	Persbericht	Krantenbericht	Paired T-test
Kern	9.4%	11.4%	t = -0.926, p = 0.360
Proces	15.1%	9.9%	t = 2.140, p = 0.038
Doel	14.6%	6.2%	t = 4.721, p = 0.000
Resultaat	9.3%	2.9%	t = 4.666, p = 0.000
Banen	10.7%	11.7%	t = -0.692, p = 0.493
Activiteiten/afdelingen	2.5%	3.3%	t = -0.778, p = 0.441
Vestigingen	2.2%	3.0%	t = -0.730, p = 0.470
Financieel	4.2%	9.2%	t = -3.092, p = 0.004
Overige	3.7%	3.3%	t = 0.284, p = 0.778

Achtergrond	24.7%	35.5%	t = -3.074, p = 0.004
Bekendmaking	2.5%	2.3%	t = 0.318, p = 0.752

N= 43, df = 42.

In bovenstaande tabel 3.6 is een aantal significante verschillen te zien. De groep *doel* verschilt significant van elkaar bij pers- en krantenberichten. In persberichten wordt er 14.6% van de woorden aan het doel besteed en in krantenberichten slechts 6.2%. Verder wordt er ook over *resultaat* meer gesproken in persberichten (9.3%) dan in krantenberichten (2.9%). Bij de groep *financieel* zijn ook significante verschillen tussen pers- en krantenberichten. In persberichten wordt slechts 4.2% van de woorden besteed aan de financiën en in krantenberichten 9.2%. Ten slotte zijn er bij de groep *achtergrondinformatie* significante verschillen. In persberichten wordt er slechts 24.7% van de informatie besteed aan achtergrond en in krantenberichten 35.5%.

De groepen *proces*, *doel*, *resultaat* komen significant vaker voor in persberichten dan in krantenberichten. In krantenberichten komen de groepen *financieel* en *achtergrondinformatie* significant vaker voor dan in persberichten.

Uit tabel 3.7 blijkt dat er een aantal verschillen zit tussen pers- en krantenberichten wat betreft de afzonderlijke inhoudscategorieën.

Tabel 3.7 Significante verschillen bij inhoudscategorieën in proportie.

Groep	Persbericht	Krantenbericht	Paired T-test
Positief doel	13.8% (0.12)	4.8% (0.07)	t = 5.621, p = 0.000
Toelichting resultaat	9.3% (0.14)	2.9% (0.07)	t = 4.666, p = 0.000
Schrappen banen	5.9% (0.09)	9.9% (0.12)	t = -2.626, p = 0.012
Bezuinigingen	1.1% (0.03)	3.1% (0.07)	t = -2.094, p = 0.042
Toelichting financieel	2.5% (0.05)	5.8% (0.12)	t = -2.142, p = 0.038
Efficiëntieverbetering	1.2% (0.03)	0.0% (0.00)	t = 2.419, p = 0.020
Achtergrondinformatie voorgeschiedenis	2.3% (0.05)	5.8% (0.10)	t = -2.262, p = 0.029
Achtergrondinformatie financieel	4.2% (0.07)	11.1% (0.14)	t = -3.485, p = 0.001

In persberichten wordt meer aandacht besteed aan *positief doel*, *toelichting resultaat* en *efficiëntieverbetering*. In krantenberichten wordt juist meer aandacht besteed aan het *schrappen van banen*, *bezuinigingen*, *toelichting financieel*, *achtergrond voorgeschiedenis* en *achtergrond financieel*.

Dit zijn dan ook de categorieën die significant verschillen. In tabel 3.7 zijn alleen de categorieën opgenomen die significant van elkaar verschillen, omdat er veel meer categorieën zijn waar dit niet het geval is.

In persberichten komen *positief doel*, *toelichting resultaat* en *efficiëntieverbetering* significant vaker voor. De categorieën *schrappen banen*, *bezuinigingen*, *toelichting financieel*, *achtergrond voorgeschiedenis* en *achtergrond financieel* komen significant vaker in krantenberichten voor dan in persberichten.

§ 3.3 Modaliteitcategorieën

Onderzoeksvraag 2: *In hoeverre zijn er verschillen in modaliteit tussen persberichten en krantenberichten?*

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn de modaliteiten in proportie samengenomen in valenties. Vervolgens is er gekeken of er verschillen zijn via een paired t-test. Daarna is er gekeken welke onderliggende categorieën het verschil maakten en tenslotte zijn de feitelijkheidswaarden bekeken door de modaliteiten te splitsen in feit en oordeel. De valenties bestaan uit *negatief*, *neutraal* en *positief*. Onder de categorie *negatief* vallen: *negatieve evaluatie*, *negatieve wenselijkheidspraak* en *negatieve toekomstgerichte verwachting*. De categorie *neutraal* bestaat uit: *feit*, *waarschijnlijkheidspraak* en *onwaarschijnlijkheidspraak*. Tenslotte vallen onder de categorie *positief*: *positieve evaluatie*, *positieve wenselijkheidspraak* en *positieve toekomstgerichte verwachting*. Hieronder in tabel 3.8 zijn de resultaten te zien van de gekoppelde t-test.

De verschillen tussen de pers- en krantenberichten zijn significant ($p < 0.05$). In persberichten is 1.8% van de woorden negatief tegenover 8.4% in de krantenberichten. Dit is een significant verschil in de categorie *negatief* ($p = 0.00$). Bij de categorie *neutraal* is ook een significant verschil te zien ($p = 0.00$). In de persberichten is 71.5% neutraal en in de krantenberichten is 82.6% van de woorden neutraal. Ook bij de laatste categorie *positief* blijkt dat er significante verschillen zijn tussen persberichten en krantenberichten. In persberichten is 26.1% van de informatie positief en in krantenberichten is slechts 8.9% positief.

Tabel 3.8 Modaliteiten in valenties in proportie weergegeven in percentages.

Valentie	Persbericht	Krantenbericht	Paired T-test
Negatief	1.8% (0.03)	8,4% (0.12)	t = -4.020 , p = 0.000
Negatieve evaluatie	1.5% (0.03)	7.7% (0.11)	t = -4.089, p = 0.000
Negatieve wenselijkheiduitspraak	0.1% (0.01)	0.2% (0.01)	t = -0.419, p = 0.678
Negatieve toekomstgerichte verwachting	0.2% (0.01)	0.5% (0.01)	t = -1.061, p = 0.295
Neutraal	71.5% (0.14)	82.6% (0.16)	t = -3.463, p = 0.001
Feit	66,1% (0.16)	78,6% (0.16)	t = -4.258, p = 0.000
Waarschijnlijkheidskwalificatie	5.1% (0.10)	2.6% (0.05)	t = 1.740, p = 0.089
Onwaarschijnlijkheidskwalificatie	0.0% (0.00)	0.4% (0.02)	t = -1.448, p = 0.155
Positief	26.1% (0.14)	8.9 (0.10)	t = 7.352, p = 0.000
Positieve evaluatie	17.3% (0.16)	5.8% (0.09)	t = 5.054, p = 0.000
Positieve wenselijkheiduitspraak	6.8% (0.07)	2.0% (0.05)	t = 3.594, p = 0.001
Positieve toekomstgerichte verwachting	2.0% (0.04)	1.1% (0.03)	t = 1.548, p = 0.129

N = 43, df = 42.

Het is interessant om te weten welke onderdelen nu het verschil maken binnen de valenties. Dit is gedaan door de modaliteiten afzonderlijk te bekijken. Het gaat om de modaliteiten; *feit*, *positieve evaluatie*, *negatieve evaluatie*, *waarschijnlijkheidskwalificatie*, *onwaarschijnlijkheidskwalificatie*, *positieve wenselijkheiduitspraak*, *negatieve wenselijkheiduitspraak*, *positieve toekomstgerichte verwachting* en *negatieve toekomstgerichte verwachting*. De proporties van de modaliteiten per pers- en krantenbericht zijn in een t-test aan elkaar gekoppeld. Hierboven in tabel 3.8 zijn de verschillende modaliteiten te zien die significant van elkaar verschillen. In de persberichten is 66.1% *feit* tegenover 78.6% *feit* in de krantenberichten. Wat betreft de *evaluatie* zijn deze in persberichten positiever (17.5%) en in de krantenberichten negatiever (7.7%). Verder is er een significant verschil bij de *positieve wenselijkheiduitspraak*. Deze komt in 6.8% van de persberichten en 2.0% van de krantenberichten voor.

Persberichten zijn veel positiever dan krantenberichten. Krantenberichten daarentegen zijn veel neutraler en negatiever dan persberichten.

De evaluaties zijn in persberichten positiever en in krantenberichten negatiever.

Naast de valenties is er ook nog gekeken naar de feitelijkheidswaarden van de modaliteit in proportie. Deze bestaan uit *feit* en *oordeel*. De categorie *feit* bestaat uit: *feit*, *waarschijnlijkheidsuitspraak* en *onwaarschijnlijkheidsuitspraak*. Onder de categorie *oordeel* vallen: *negatieve evaluatie*, *positieve evaluatie*, *negatieve wenselijkheidsuitspraak*, *positieve wenselijkheidsuitspraak*, *positieve toekomstgerichte verwachting* en *negatieve toekomstgerichte verwachting*.

In tabel 3.9 zijn significante verschillen ($p < 0.05$) te zien tussen pers- en krantenberichten. In persberichten is 71.5% van de woorden een feit en 27.9% van de woorden een oordeel. In krantenberichten echter is 82.6% feit en 17.4% oordeel. Bij zowel de categorie *feit* als bij de categorie *oordeel* zijn significante verschillen tussen persberichten en krantenberichten.

Tabel 3.9 Modaliteiten in feitelijkheidswaarden weergegeven in percentages.

Feitelijkheidswaarden	Persbericht	Krantenbericht	Paired T-test
Feit	71.5% (0.17)	82.6% (0.16)	$t = -3.463, p = 0.001$
Oordeel	27.9% (0.16)	17.4% (0.16)	$t = 3.348, p = 0.001$

N = 43, df = 42.

In persberichten komen in vergelijking tot krantenberichten meer oordelen voor. In krantenberichten daarentegen komen in vergelijking tot persberichten meer feiten voor.

§ 3.4 Relatieve positie

Onderzoeksvraag 3: *In hoeverre zijn er verschillen in relatieve positie van de inhoudscategorieën en modaliteiten tussen persberichten en krantenberichten?*

Inhoudscategorieën

De relatieve positie van de verschillende inhoudscategorieën is berekend via een t-test. Voor de categorie *schrappen van banen*, *schrappen afdelingen/activiteiten*, *schrappen vestigingen* en *bezuinigingen* zijn de resultaten weergegeven in tabel 3.10. Deze zijn uitgekozen, omdat dit de categorieën zijn met het slechte nieuws en hier verwachtingen over zijn. Hier bleken geen significante verschillen te zijn tussen persberichten en krantenberichten.

Tabel 3.10 Relatieve positie van inhoudscategorieën.

Categorie	Persbericht	Krantenbericht	T-Test
Schrappen banen	44.6% (29.6)	36.4% (33.3)	t = 1.091, p = 0.278
Schrappen afdelingen/activiteiten	39.0% (34.9)	68.9% (21.1)	t = -1.464, p = 0.203
Schrappen vestigingen	24.8% (22.2)	21.0% (27.1)	t = 0.284, p = 0.781
Bezuinigingen	44.8% (22.0)	26.4% (26.2)	t = 0.752, p = 0.461

N = 43, df = 42.

Vervolgens is er gekeken naar de plaats waar de inhoudscategorieën voorkomen. Hier zijn de persberichten en krantenberichten samengenomen aangezien er geen significante verschillen zijn. De inhoudscategorieën die voornamelijk aan het begin van beide berichten komen, zijn: *toelichting kern* (10.6%), *bekendmaking pers* (17.5%) en *schrappen vestigingen* (22.5%). De categorieën die aan het eind van de berichten komen, zijn: *creëren banen* (69.8%), *creëren vestigingen* (70.0%) en *bekendmaking derden* (75.4%). Het grootste gedeelte van de inhoudscategorieën komt in het 'midden' van de tekst voor. Dit is vanaf 33.2% van de tekst tot en met 59.9%. Drie categorieën komen in het eerste gedeelte van het bericht voor, drie categorieën komen in het laatste gedeelte voor en de rest van de categorieën komt in het tweede gedeelte van het bericht voor.

Er is geen verschil tussen persberichten en krantenberichten in relatieve positie van de inhoudscategorieën.

Modaliteiten

De relatieve positie van de verschillende modaliteiten en valenties is berekend via een t-test. In de modaliteiten zaten geen significante verschillen wat betreft de positie van de categorieën. In de valenties bleken ook geen significante verschillen te zijn tussen persberichten en krantenberichten. In onderstaande tabel 3.11 zijn de categorieën negatief, neutraal en positief weergegeven. In de feitelijkheidswaarden zaten ook geen significante verschillen tussen pers- en krantenberichten wat betreft de relatieve positie.

Tabel 3.11 Relatieve positie van valenties.

Valentie	Persbericht	Krantenbericht	T-test
Negatief	48.4% (21.0)	50.1% (31.8)	t = -0.166, p = 0.869
Neutraal	45.5% (30.0)	43.9% (29.2)	t = 0.882, p = 0.378
Positief	49.0% (26.7)	54.5% (24.9)	t = -1.531, p = 0.127

N = 43, df = 42.

Er is geen verschil tussen persberichten en krantenberichten in relatieve positie van de modaliteitscategorieën, valenties en feitelijkheidswaarden.

§ 3.5 Herkomst van informatie

Onderzoeksvraag 4: *Wat is de herkomst van de informatie uit krantenberichten?*

In onderstaande tabel 3.12 is te zien wat de herkomst van de informatie is. De informatie kan uit het persbericht komen of worden toegevoegd door de journalist.

Tabel 3.12 Herkomst van de informatie in pers- en krantenberichten.

Bron	Persbericht	Krantenbericht
Uit persbericht	679 (97.7%)	231 (30.8%)
Toegevoegd	16 (2.3%)	518 (69.2%)
	695 (100.0%)	749 (100.0%)

N = 43.

De informatie die in het persbericht staat (97.7%) wordt niet altijd overgenomen (30.8%). In de krantenberichten echter wordt er wel veel zelf toegevoegd (69.2%) door de journalist. De informatie die in het persbericht uit het persbericht komt, is niet honderd procent omdat er in één persbericht ook een citaat van derden voorkomt. In onderstaande illustratie 3.1 staan de citaten uit het desbetreffende persbericht.

Illustratie 3.1 Citaat van derden uit persbericht.

Kiwa zet Europese groeistrategie in met ABN AMRO Participaties als nieuwe eigenaar.

Jan Hendriks, voorzitter van de Vereniging van Exploitanten van Waterbedrijven in Nederland (VEWIN): "De watersector heeft ervoor gekozen zich te concentreren op de kernactiviteiten en heeft om die reden Kiwa de ruimte gegeven voor (internationale) ontwikkeling. De sector zal zich onverminderd inspannen om het kwaliteitsniveau hoog te houden via haar betrokkenheid bij Kiwa Water Research. Gemeenschappelijke research speelt daarbij een cruciale rol. Certificering zal ook aandacht blijven houden, want het blijft goed als een derde partij over de schouders kijkt naar de kwaliteit van onze processen. We zullen dan ook in de toekomst met het certificeringbedrijf intensief samenwerken. Niet meer als aandeelhouder, maar wel als klant."

In onderstaande illustratie 3.2 wordt de informatie van de titel van het persbericht ook gebruikt als titel van het krantenbericht. Dit gebeurt slechts in 30.8% van de krantenberichten.

Illustratie 3.2 Herkomst bron uit persbericht.

Bron	Inhoud zin
Persbericht	<i>"Grotere zelfstandigheid voor de algemene boekenuitgeverijen".</i>
Krantenbericht	<i>"Boekenuitgeverijen PCM verzelfstandigd".</i>

In onderstaande illustratie 3.3 staat de titel van het persbericht met de titel van het bijbehorende krantenbericht. De journalist neemt de informatie niet over uit het persbericht, maar gebruikt zijn eigen informatie voor een titel. Dit gebeurt in 68.2% van de krantenberichten.

Illustratie 3.3 Herkomst bron uit informatie journalist.

Informatie	Inhoud zin
Persbericht	<i>"Operationeel plan Wegener Dagbladen Groep bekendgemaakt".</i>
Krantenbericht	<i>"Wegener gaat bij kranten ruim 300 banen schrappen".</i>

De categorie toegevoegd is hieronder in tabel 3.13 gesplitst in de verschillende onderdelen om te kijken waar de informatie vandaan komt die wordt toegevoegd.

Tabel 3.13 Herkomst van toegevoegde informatie in krantenberichten.

Bron	Persbericht	Krantenbericht
Bedrijfsbron, citaat	0 (0.0%)	51 (6.8%)
Bedrijfsbron, anders	0 (0.0%)	39 (5.2%)
Tekst journalist	0 (0.0%)	381 (50.9%)
Derde bron, citaat	7 (1.0%)	28 (3.7%)
Derde bron, anders	0 (0.0%)	13 (1.7%)
Ontbrekende informatie	9 (1.3%)	6 (0.9%)

De toegevoegde informatie komt het meest van de journalist zelf (50.9%). Daarnaast maakt de journalist gebruik van bedrijfsbronnen in citaat (6.8%) en op een andere manier (5.2%). De journalist gebruikt ook bronnen van derden (5.4%). De ontbrekende informatie heeft te maken met tussenkopjes zonder broncode of berichten die geen titel hadden. Van elk onderdeel van de toegevoegde informatie in krantenberichten is in illustratie 3.4 een voorbeeld gegeven uit het corpus.

Illustratie 3.4 Herkomst van informatie in krantenberichten.

Bron	Voorbeeld
Bedrijfsbron, citaat	<i>"We hadden in 2001 berekend dat we tot 2012 jaarlijks ongeveer 3% minder brieven zouden bezorgen, waardoor we EUR 40 miljoen konden besparen in de sorteerbranche", zegt de woordvoerder.</i>
Bedrijfsbron, anders	<i>Volgens zegsman Frits Kremer zijn alle mogelijke claims al verrekend in dit genoemde bedrag.</i>
Tekst journalist	<i>Partijen hebben niet bekend willen maken hoeveel geld er met de verkoop is gemoeid.</i>
Derde bron, citaat	<i>"Blijkbaar is de belegger daar niet helemaal gerust op", zegt Dut.</i>
Derde bron, anders	<i>Analist Erwin Dut (Kempen & Co) vermoedt dat beleggers bang zijn omdat het lot van Laurus min of meer in handen ligt van de banken.</i>

Ongeveer één derde van de informatie uit het persbericht wordt overgenomen in het krantenbericht. De rest van de informatie voegt de journalist zelf toe met eigen tekst, via bedrijfsbronnen of bronnen van derden.

§ 3.6 Resultaten lead

Na de berekeningen van de gehele tekst zijn hieronder de opvallendste resultaten van de berekeningen van de lead weergegeven. De analyses van de lead zijn niet omgezet in paarsgewijze resultaten (in proportie). Hierdoor kunnen geen significante verschillen berekend worden, maar er kan wel gekeken worden naar verschillen in percentages en door middel van de standard residuals in de crosstabs. Wanneer de standard residuals een waarde heeft van boven de -2.0 of 2.0 kan worden aangenomen dat er verschillen zijn tussen persberichten en krantenberichten.

Globale verschillen

Het aantal zinnen van de lead van beide genres zijn gemiddeld ongeveer even groot. De lead van de persberichten bestaat gemiddeld wel uit meer woorden dan de lead van het krantenbericht.

Tabel 3.14 Zinnen per bericht.

	Persbericht	Krantenbericht
Aantal deelzinnen	111	118
Min. aantal zinnen	1	1
Max. aantal zinnen	7	5
Gem. aantal zinnen	2.22	2.12
Standaard deviatie zinnen	1.31	1.02

Tabel 3.15 Woorden per bericht.

	Persbericht	Krantenbericht
Min. aantal woorden	4	2
Max. aantal woorden	51	31
Gem. aantal woorden	16.73	11.37
Standaard deviatie woorden	8.48	5.39

Frequentie groepen inhoudscategorieën

In persberichten zijn kern (25.2%), achtergrondinformatie (21.5%) en proces (17.8%) de groepen die het vaakst voorkomen in de lead. In krantenberichten zijn kern (23.5%), achtergrondinformatie (19.1%) en banen (18.3%) de categorieën die het vaakst voorkomen. Gekeken naar de standaard residuals zijn er geen grote verschillen tussen pers- en krantenberichten wat betreft de groepen. Er is geen groep waarbij de waarde van de standaard residuals boven de 2.0 of -2.0 uitkomt.

Tabel 3.16 Frequentie groepen inhoudscategorieën in de lead.

Groep	Persbericht	Krantenbericht
Kern	27 (25.2%)	27 (23.5%)
Proces	19 (17.8%)	8 (7.0%)
Doel	8 (7.5%)	2 (1.7%)
Resultaat	3 (2.8%)	3 (2.6%)
Banen	6 (5.6%)	21 (18.3%)
Activiteiten/afdelingen	1 (0.9%)	2 (1.7%)
Vestigingen	6 (5.6%)	4 (3.5%)
Financieel	4 (3.7%)	12 (10.4%)
Overige	0 (0.0%)	1 (0.9%)
Achtergrondinformatie	23 (21.5%)	22 (19.1%)
Bekendmaking	10 (9.3%)	13 (11.3%)

Wanneer de groepen dan gesplitst zijn in de onderliggende categorieën blijkt dat eigenlijk alleen in de categorie *schrapen banen* grote verschillen te zien zijn. In persberichten komt het in 4.5% voor en in krantenberichten 17.8%. Hier is een waarde van -2.1 en 2.1 bij de standard residuals waaruit blijkt dat er verschillen zitten tussen pers- en krantenberichten.

Tabel 3.17 Percentages inhoudscategorieën in de lead.

Inhoudscategorie	Persbericht	Krantenbericht
Schrapen banen	5 (4.5%)	21 (17.8%)

Valentie

Vervolgens is gekeken naar verschillen van valentie in de lead.

Tabel 3.18 Valentie in de lead.

Valentie	Persbericht	Krantenbericht
Negatief	1 (0.9%)	11 (9.3%)
Neutraal	94 (84.7%)	103 (78.3%)
Positief	16 (14.4%)	4 (3.4%)
	111 (100.0%)	118 (100.0%)

Hieruit blijkt dat de krantenberichten in dit onderzoek negatiever (9.3%) zijn dan de persberichten. De persberichten zijn neutraler (84.7%) en positiever (14.4%). Bij de valentie positief is de waarde van de standard residuals boven de 2.0 en -2.0. Deze waarde laat zien dat het aannemelijk is dat er verschillen zijn tussen pers- en krantenberichten wat betreft de categorie positief. De persberichten zijn in dit geval positiever dan de krantenberichten.

Herkomst van informatie

Uit tabel 3.19 blijkt dat de informatie uit het persbericht maar voor ongeveer de helft wordt overgenomen. De andere helft is informatie die de journalist zelf toevoegt, vanuit eigen tekst of andere bronnen. Van de informatie die is toegevoegd (47.5%) in het krantenbericht is 43.2% afkomstig van de journalist.

Tabel 3.19 Herkomst informatie in de lead.

Informatie	Persbericht	Krantenbericht	
Uit persbericht	111 (100.0%)	62 (52.5%)	173 (75.5%)
Toegevoegd	0 (0.0%)	56 (47.5%)	56 (24.5%)

- De lead van de persberichten bestaat uit meer woorden dan de krantenberichten.
- Er zijn geen verschillen wat betreft de groepen van de inhoudscategorieën tussen pers- en krantenberichten.
- De categorie *schrappen banen* komt vaker voor in krantenberichten dan in persberichten.
- De lead is in krantenberichten negatiever dan persberichten. In persberichten is de lead juist neutraler en positiever.
- De informatie uit het persbericht wordt voor de helft overgenomen en de andere helft van de informatie wordt door de journalist toegevoegd.

4. Conclusie

In dit onderzoek stonden de verschillen in inhoud, modaliteit en opbouw bij de verandering van pers- naar krantenbericht centraal. Hierbij werden de volgende onderzoeksvragen aan de orde gesteld.

In hoeverre zijn er verschillen wat betreft inhoud tussen persberichten en krantenberichten?

Bij vijf van de elf groepen waren significante verschillen te zien tussen persberichten en krantenberichten. De groepen *proces*, *doel*, *resultaat* komen significant vaker voor in persberichten dan in krantenberichten. In krantenberichten komen de groepen *financieel* en *achtergrondinformatie* significant vaker voor dan in persberichten. Daarnaast verschillen acht van de drieëndertig categorieën significant tussen pers- en krantenberichten. In persberichten komen *positief doel*, *toelichting resultaat* en *efficiëntieverbetering* significant vaker voor. De categorieën *schrappen banen*, *bezuinigingen*, *toelichting financieel*, *achtergrond voorgeschiedenis* en *achtergrond financieel* komen significant vaker in krantenberichten voor dan in persberichten.

Volgens de verwachting zou er in persberichten meer aandacht besteedt worden aan toelichting en in krantenberichten aan achtergrondinformatie. Uit de resultaten blijkt inderdaad dat de persvoorlichter zich voornamelijk richt op *proces*, *doel* en *resultaat*. Dit zijn ook de groepen die onder toelichting vallen. De journalist daarentegen richt zich op de *achtergrondinformatie* en de *financiële informatie* om zo de lezer een completer beeld te geven van de reorganisatie.

In hoeverre zijn er verschillen in modaliteit tussen persberichten en krantenberichten?

Volgens de verwachting zouden de persberichten positiever en de krantenberichten neutraler en negatiever zijn. Uit de resultaten blijkt dat de persberichten veel positiever zijn dan de krantenberichten. Krantenberichten zijn daarentegen veel neutraler met 78.6% feiten en negatiever dan persberichten. Daarbij zijn de evaluaties in persberichten positiever en in krantenberichten negatiever. Dit kan komen omdat de persvoorlichter het nieuws mooier wil maken en de journalist het nieuws af wil zwakken tot neutraliteit en hier wellicht in doorslaat in het negatieve.

In hoeverre zijn er verschillen in relatieve positie van de inhoudscategorieën en modaliteiten tussen persberichten en krantenberichten?

Volgens de verwachting zou de negatieve gevolgen van de reorganisatie in persberichten later en in krantenberichten eerder genoemd worden. Uit de resultaten blijkt dat dit niet het geval is. Er is geen verschil tussen persberichten en krantenberichten in relatieve positie van de inhoudscategorieën.

Daarnaast is er ook geen verschil tussen persberichten en krantenberichten in relatieve positie van de modaliteitscategorieën, valenties en feitelijkheidswaarden. Uit de resultaten van de lead blijkt dat er wel verschillen zijn bij de categorie *schrappen banen*. Deze komt in krantenberichten vaker voor dan in persberichten.

Wat is de herkomst van de bron en de informatie uit krantenberichten?

Volgens de verwachting zou de journalist informatie overnemen uit het persbericht, maar ook zelf informatie toevoegen. Uit de resultaten blijkt dat één derde van de informatie uit het persbericht wordt overgenomen in het krantenbericht. De rest van de informatie voegt de journalist zelf toe met eigen tekst, via bedrijfsbronnen of bronnen van derden. Van te voren werd niet gedacht dat er maar zo weinig uit het persbericht overgenomen wordt. Blijkbaar wil de journalist de informatie zoveel mogelijk zelf samenstellen om een zo neutraal en objectief beeld te geven van het nieuws. De informatie in de lead van krantenberichten komt voor de helft uit het persbericht en de andere helft voegt de journalist zelf toe.

Op welke wijze verandert de journalist de inhoud, de modaliteit en de opbouw van een persbericht over een reorganisatie wanneer hij dat bericht bewerkt tot een krantenbericht?

Wanneer de journalist een persbericht over een reorganisatie krijgt, neemt hij hier maar één derde van over. De rest van de informatie voegt hij zelf toe. De informatie die hij toevoegt, bestaat voornamelijk uit achtergrondinformatie en financiële informatie. De journalist schetst voor de lezer een completer beeld van het nieuws in zijn krantenbericht met meer achtergrond en financiën. Wat betreft de modaliteit maakt de journalist de berichten neutraler en negatiever. De aanpassing van inhoud en modaliteit in het krantenbericht doet de journalist zodat er een uitgebreider, objectiever en neutraler beeld gegeven wordt van het nieuws. De structuur van het bericht echter past de journalist niet aan, blijkt uit dit onderzoek. Het is aannemelijk dat persvoorlichters rekening houden met de structuur die journalisten aanhouden in hun krantenberichten, waardoor er weinig tot niets hoeft te worden veranderd.

5. Discussie

Uit het onderzoek zijn interessante waarnemingen gekomen. Desondanks kan het onderzoek verbeterd worden om een nog beter beeld te kunnen schetsen van de verwerking van een persbericht naar een krantenbericht. In dit hoofdstuk wordt een aantal punten van verbetering en suggesties voor vervolgonderzoek aangedragen.

Het frame

In het theoretisch kader wordt kort een beeld geschetst van het onderwerp framing. Van Gorp (2006a) stelt hier dat er een frame is in een bericht dat ervoor zorgt dat de lezer het bericht op dezelfde manier benadert als de journalist het bedoeld heeft. In dit onderzoek wordt dit begrip niet als zo eenduidig gezien, maar wordt er gesproken over één of meerdere aspecten die de overhand kunnen hebben in een bericht. Bij de analyses is dit onderdeel niet opgenomen, omdat er al drie systemen in dit onderzoek aan de orde kwamen. Hiervoor zou nog een apart analysesysteem gemaakt moeten worden. In vervolgonderzoek zou hier zeker aandacht aan besteed kunnen worden, omdat er wellicht interessante bevindingen aan het licht komen over aspecten die de overhand hebben in pers- of krantenberichten.

Het corpus

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een bestaand corpus dat in 2006 is samengesteld. De resultaten geven dan ook een beeld van de bewerkingen van persberichten naar krantenberichten in de periode van 2004 tot 2006. Het is mogelijk dat er nu een aantal jaren later een andere manier van verwerking is van pers- naar krantenberichten. Hier wordt niet van uitgegaan, maar om een nog completer beeld te krijgen van bewerkingen van berichten over reorganisaties kan er in vervolgonderzoek ook gezocht worden naar recentere berichtparen.

De verdeling van het corpus over de verschillende sectoren is redelijk gespreid. Er zijn acht sectoren waar de onderwerpen van de berichten in geplaatst zijn. Toch springt er één categorie erg uit; industrie. Hier komen 15 van de 43 berichten in voor. In dit onderzoek is niet gekeken naar verschillen tussen de sectoren. Bij vervolgonderzoek dient er rekening gehouden worden met de spreiding over de verschillende sectoren, omdat hier wellicht verschillen in kunnen zitten binnen het onderwerp reorganisatie.

De krantenberichten in dit corpus zijn afkomstig van negen verschillende kranten. Het zijn zowel landelijke als regionale kranten. Het grootste gedeelte van de krantenberichten komt uit het Financiële Dagblad, omdat dit een krant is die over het algemeen meer aandacht besteed aan dergelijke onderwerpen. Aan de andere kant komen er ook zes berichten uit het economiekatern van de Volkskrant. Dit zijn twee kranten die een verschillende kijk hebben op de economie. Het Financiële Dagblad wordt gezien als krant voor de econoom. Hier wordt op een technische manier de gezondheid van de organisatie in beeld gebracht. De Volkskrant heeft meer de focus liggen op wat goed is voor de werknemer. Door deze verschillende invalshoek per krant, kunnen er verschillen optreden in de krantenberichten. Er is in dit onderzoek geen rekening gehouden met de herkomst van de krantenberichten, maar dit zou van invloed kunnen zijn op de onderzoeksresultaten. Daarom zou dit meegenomen kunnen worden in vervolgonderzoek.

Het analysesysteem

Het systeem om de modaliteiten te analyseren in de verschillende berichten is een eerste opzet. In dit onderzoek is gekeken wat de voornaamste modaliteiten waren die voorkwamen in de berichten en aan de hand daarvan is het systeem opgesteld. De omschrijving van de evaluaties en mogelijkheidskwalificaties in dit systeem zijn erg duidelijk. Wanneer er gekeken wordt naar de wenselijkheidsuitspraken en de toekomstgerichte verwachting ligt hier een dunne lijn tussen. Wanneer iets wenselijk is, wordt gehoopt of verwacht dat dit zal gebeuren. In die zin zouden deze categorieën wellicht na wat nader onderzoek samengenomen kunnen worden in vervolgonderzoek.

Literatuur

- Bell, A. (1991). *The language of news media*. Oxford: Basil Blackwell.
- Cutlip, S. M., Center, A. H., & Broom, G. M. (1999). *Introduction to contemporary public relations*. In S. M. Cutlip, A. H. Center, & G. M. Broom (Eds.). *Effective public relations* (8th edition, pp. 1-28). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Gorp, B. van. (2006). *Framing en het interpreteren van nieuws. Een experimenteel onderzoek naar de effecten van frames*. PSW-paper 2004/6. Universiteit van Antwerpen. Antwerpen. Beschikbaar via: <http://webhost.ua.ac.be/psw/pswpapers/PSWpaper%202004-06%20van%20gorp.pdf>, laatst geraadpleegd op 7 december 2008.
- Hoeken, H. & Westbeek, M. (1997). *Het persbericht en de journalist. De invloed van adjectieven op de bewerking van persberichten en de waardering voor de nieuwsbron*. *Communicatie Wetenschap*, 25(1), 3-16.
- Joore, C. (2007). *Wat blijft er over van mijn persbericht? Structuurverschuivingen in de opening van een persbericht bij de verwerking naar een nieuwsbericht*. MA-thesis. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Kussendrager, N., Van der Lugt, D. & Rogmans, B. (1997). *Basisboek journalistiek: Achtergronden, genres, vaardigheden*. Wolters-Noordhoff bv Groningen.
- McLaren, Y. & Gurău, C. (2005). *Characterising the genre of the corporate press release*. School of Management and Languages. Heriot Watt University. Edinburg. UK. Beschikbaar via: <http://ej.lib.cbs.dk/index.php/LSP/article/viewFile/2041/2041>, laatst geraadpleegd op 12 december 2008.
- Meeuwssen, M. & Veerman, K. (2006). *Slecht – slechter – slechtst? Wat journalisten doen met slecht nieuws uit persberichten*. Opdracht cursus Persberichten.
- Mies, J. (2002). *Persberichtenwijzer. Hoe komt uw nieuws in het nieuws?* Den Haag: SDU Uitgevers.
- Pander Maat, H. (2007). *How promotional language in press releases is dealt by journalists. Genre mixing or genre conflicts?* *Journal of Business Communication*. Volume 44, 1, 59-95.

Websites

- Branche-indeling Kamer van Koophandel,
http://www.kvk.nl/Images/Branche-indelingen_tcm16151707.pdf, laatst geraadpleegd op 3 augustus 2009.

Bijlagen

Bijlage A. Indeling categorieën in groepen

Bijlage B. Overzicht van corpus van berichtparen

BIJLAGE A. Indeling categorieën in groepen

Groep	Afkorting	Code
Kern	- TK = Toelichting kern	61
Proces	- TP = Toelichting proces	62
	- TT = Toelichting tijdspad proces	63
Doel	- ND = Negatief doel	65
	- PD = Positief doel	66
Resultaat	- TR = Toelichting resultaat	67
Banen	- SB = Schrappen banen	11
	- VB = Verplaatsen van banen	12
	- CB = Creëren van banen	13
	- BB = Behouden van banen	14
	- TSB = Toelichting schrappen banen	68
Act/afd	- SA = Schrappen van activiteiten en afdelingen	21
	- VA = Verplaatsen van activiteiten en afdelingen	22
	- CA = Creëren van activiteiten en afdelingen	23
	- TA = Toevoegen van activiteiten en afdelingen	24
	- UA = Uitbesteden van activiteiten en afdelingen	25
	- IA = Integreren van activiteiten en afdelingen	26
Vestigingen	- SV = Schrappen van vestigingen	31
	- VV = Verplaatsen van vestigingen	32
	- CV = Creëren van vestigingen	33
	- BV = Behouden van vestigingen	34
	- HV = Hoofdkantoor	35
Financieel	- B = Bezuinigingen	41
	- I = Investerings	42
	- TF = Toelichting financieel	64
Achtergrond	- AB = Achtergrondinformatie branche	71
	- AC = Achtergrondinformatie concern	72
	- AV = Achtergrondinformatie voorgeschiedenis	73
	- AM = Achtergrondinformatie medewerkers	74
	- AP = Achtergrondinformatie vestigingsplaats concern	75
	- AF = Achtergrondinformatie financieel	76
Overige	- RF = Recente fusie	51
	- EV = Efficiëntieverbetering	52
	- PV = Productvernieuwing	53
	- IP = Informatie product	54
Bekendmaking	- BP = Bekendmaking aan pers	81
	- BO = Bekendmaking aan onderneming	82
	- BD = Bekendmaking aan derden	83

BIJLAGE B. Overzicht van corpus van berichtparen

Nr.	Titel PB	Bericht	Berichtbron	Datum
1	KPN en Tele2-Versatel geven digitale televisiemarkt nieuwe impuls	PB1	Financieel Dagblad	08-09-2006
		KB1		09-09-2006
2	Numico koopt marktleidende babyvoedingsactiviteiten in Australië	PB2	Financieel Dagblad	19-06-2006
		KB2		20-06-2006
3	Philips verkoopt Enabling Technologies Group aan VDL Groep	PB3	De Telegraaf	16-08-2006
		KB3		17-08-2006
4	Samenwerking Stork Aerospace en Alenia voor onderhoud F-35 (JSF)	PB4	AFX News Limited	19-07-2006
		KB4		19-07-2006
5	Randstad neemt HR Services-divisie van Getronics over	PB5	De Volkskrant	17-08-2006
		KB5.1		18-08-2006
		KB5.2		18-08-2006
6	Unilever ondertekent overeenkomst tot verkoop diepvriesactiviteiten in Europa	PB6	NRC Handelsblad	28-08-2006
		KB6		28-08-2006
7	Kiwa zet Europese groeistrategie in met ABN AMRO Participaties als nieuwe eigenaar	PB7	Financieel Dagblad	29-08-2006
		KB7		29-08-2006
8	Nieuwe Toekomst voor het RET bus en CONNEXION	PB8	De Telegraaf	30-08-2006
		KB8		31-08-2006
9	TNT bereikt overeenkomst voor verkoop van logistieke divisie aan Apollo Management	PB9	NRC Handelsblad	23-08-2006
		KB9		24-08-2006
10	Philips en BG Medicine gaan samenwerken	PB10	De Telegraaf	11-08-2006
		KB10		12-08-2006
11	Shell met derden in groot waterstofproject in het openbaar vervoer	PB11	Financieel Dagblad	29-06-2006
		KB11		30-06-2006
12	Essent en Bayerngas richten joint venture Novogate op	PB12	Financieel Dagblad	05-07-2006
		KB12		06-07-2006
13	Uitwerking samenwerking Gazprom en Gasunie stap dichterbij	PB13	Dagblad v/h Noorden	05-10-2006
		KB13		06-10-2006
14	Rabobank verstevigt positie op vastgoedmarkt	PB14	Algemeen Dagblad	31-07-2006
		KB14		01-08-2006
15	BASF sluit overname Engelhard af	PB15		12-06-2006

		KB15	Tijd Nieuwslijn	12-06-2006
16	Akzo Nobel versterkt positie in houtbeschermingsmarkt VS	PB16		01-08-2006
		KB16	Financieel Dagblad	02-08-2006
17	Philips koopt Power Sentry	PB17		03-07-2006
		KB17	Eindhovens Dagblad	04-07-2006
18	RijnHove Beheer neemt Monterey Management over	PB18		23-08-2006
		KB18	Financieel Dagblad	24-08-2006
19	Tulip computers neemt Duits IT-bedrijf Devil over	PB19		01-08-2006
		KB19	De Telegraaf	02-08-2006
20	Grotere zelfstandigheid voor de algemene boekenuitgeverijen	PB20		17-08-2006
		KB20	De Volkskrant	18-08-2006
21	Connexion steekt geld in Superbus	PB21		14-07-2006
		KB21	Trouw	15-07-2006
22	Verkoop Party Holding BV aan Audax	PB22		17-07-2006
		KB22	Financieel Dagblad	18-07-2006
23	Menzis informeert medewerkers over toekomst	PB23		14-06-2006
		KB23.1	De Telegraaf	15-06-2006
		KB23.2	Trouw	15-06-2006
24	Operationeel plan Wegener Dagbladen Groep bekendgemaakt	PB24		26-04-2006
		KB24.1	Financieel Dagblad	27-04-2006
		KB24.2	De Telegraaf	27-04-2006
25	KPN reorganiseert call center activiteiten	PB25		31-05-2005
		KB25.1	Eindhovens Dagblad	01-06-2005
		KB25.2	Haagsche Courant	01-06-2005
26	NDC VBK integreert prepress afdelingen	PB26		08-02-2006
		KB26	Eindhovens Dagblad	09-02-2006
27	Versatel kondigt herstructurering aan	PB27		29-05-2006
		KB27.1	De Telegraaf	30-05-2006
		KB27.2	Financieel Dagblad	30-05-2006
28	BASE kondigt nieuwe positionering aan	PB28		15-03-2004
		KB28	Financieel Dagblad	16-03-2004
29	Unilever Nederland bundelt activiteiten Werkmaatschappijen in Rotterdam	PB29		18-08-2004
		KB29.1	Trouw	19-08-2004

		KB29.2	NRC Handelsblad	19-08-2006
30	TPG Post kondigt herindeling overhead-organisatie aan	PB30		16-09-2004
		KB30.1	Financieel Dagblad	17-09-2004
		KB30.2	Algemeen Dagblad	18-09-2004
31	Stork Aerospace Industries concretiseert maatregelen	PB31		15-09-2006
		KB31	De Volkskrant	16-09-2006
32	Agfa-Gevaert maakt resultaten tweede kwartaal bekend	PB32		24-08-2006
		KB32	De Volkskrant	25-08-2006
33	Laurus slinkt overhead organisatie af	PB33		02-10-2006
		KB33	De Volkskrant	03-10-2006
34	TPG Post maakt toekomstplannen sorteercentra bekend	PB34		10-04-2006
		KB34	De Telegraaf	11-04-2006
35	Akzo Nobel sluit fabriek in Delfzijl; overleg over sociaal plan is gaande	PB35		25-01-2006
		KB35.1	Het Parool	25-01-2006
		KB35.2	De Telegraaf	26-01-2006